

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

HRISTOS A ÎNVIAT

Saul din Tars — martor al Învierii

După o iarnă grea, semne de primăvară bucură din nou inimile noastre și, odată cu aceasta, după perioada Postului Mare și după amintirea tristă a Săptămânii Patimilor Domnului nostru Iisus Hristos, Patimi care au culminat cu răstignirea și îngroparea, sufletele noastre se bucură astăzi de *Învierea Sa*. Precum în succesiunea anotimpurilor, fiecare iarnă e urmată neapărat de primăvară, tot așa și în desfășurarea vieții creștine, fiecare Săptămână a Patimilor e urmată neapărat de *Înviere și de Săptămâna Luminată*. Ne întristăm odată cu Hristos când moare pe cruce și când moartea Lui pare a ne spune că prin moarte se termină totul și că dincolo de ea nu mai există nimic, — și ne bucurăm împreună cu Hristos când, împotriva tuturor așteptărilor, a treia zi după îngropare înviează, în trupul care fusese mort, voind să ne învețe prin aceasta că prin moarte nu se termină totul, că sufletul nu moare și că atunci când vom muri și noi, sufletele noastre vor supraviețui.

Învierea e re-întruparea lui Dumnezeu pe pământ, o naștere din nou, o re-naștere în trup transfigurat, fiind replica în mărire și glorie a întrupării prin Nașterea în smerenie la Betleem. Acum, cel născut în peșteră își descopere, la vedere și la înțelegerea oricui, adevărata identitate dumnezeiască, puterea și slava. Prin *Înviere* își legitimează învățătura, își explică minunile și își împlinește promisiunile. Reintors printre oameni, în slavă, prin *Înviere*, ca un Dumnezeu, El nu va mai pleca din lume așa cum pleacă oamenii, prin moarte. Dacă prima plecare i-a scandalizat și i-a descurajat pe cei care îl credeau atotputernic, a doua plecare i-a umplut de sfințită uimire și de speranță. Biruind moartea, El o va ocoli acum, și va pleca în chip minunat înălțându-se în fața ucenicilor, precum se și cădea unui Dumnezeu ce se întorcea întru ale Sale.

A înviat Hristos cu adevărat? Când răspundem la vestea ce ni se anunță în aceste zile, cu: *Adevărat a înviat*, credem noi cu adevărat în *Înviere*? — Credem, fără îndoială. Credem așa cum au crezut moșii și strămoșii noștri și simțim *Învierea* ca pe evenimentul cel mai însemnat din viața noastră și din tot destinul nostru, în El stînd cheia înțelegerii vieții noastre pămîntești și a vieții noastre veșnice. Dar în afară de credința noastră, moștenită din neam în neam, avem noi alte argumente care ne fac să credem în *Înviere*?

Există martori ai *Învierii* lui Iisus Hristos? — Există. Ei ne sînt prezenți de către autorii cărților Noului Testament și mărturia lor, fiind contemporană, venind din partea unora care au văzut și au trăit evenimentul, este — convingătoare pentru noi. Aceștia L-au întîlnit pe Iisus după *Înviere* și au stat de vorbă cu El, au mîncat și au călătorit împreună cu El, după ce îl văzuseră „cu ochii lor” mort și-L îngropaseră cu mîinile lor. Mărturia lor e nemijlocită, directă, trăită de ei.

Cel dintîi lucru constatat de femeile mironosițe Duminică dimineată, cînd s-au dus, după obicei, cu miresme la mormînt, a fost faptul că mormîntul era gol (Matei XXVIII, 6). Și gol a rămas pînă azi. Dar mironosițele L-au și întîlnit pe Cel înviat, chiar acolo, în preajma mormîntului. El le-a întîmpinat firesc, cu cuvîntul: *Bucurați-vă!* Era singurul cuvînt care putea spune totul, care putea cuprinde în el toată întîmplarea, care putea transforma toate cuvintele ce s-ar fi putut spune într-un simțămînt adînc, luminos și cald, în simțămîntul copleșitor al bucuriei, care nu mai are nevoie de cuvinte. Apoi L-a văzut Petru, cel care se lepădase în timpul Patimilor și care trăise adînc disperarea și deziluzia. Nu se așteptase la o asemenea dezno-dămînt cum fusese cel al Patimilor și al morții. Apoi L-au văzut ceilalți apostoli și, în cele din urmă, I-a pipăit ranele Toma, cel care se îndoiește la auzul noutății *Învierii* și care, convingîndu-se, a exclamat: „Domnul meu și Dumnezeuul meu!”

Iată martori, arătați de evangheliști cu numele, martori care mai trăiau încă în momentul în care s-au scris și au început a circula Evangheliile și care au putut fi verificați spre a confirma cele puse pe seama lor. Ei au fost primii propovăduitori ai creștinismului, întemeiați pe certitudinea *Învierii* constatate de ei înșiși. Pe convingerea lor ne întemeiem și noi, pînă azi, credința noastră.

Dar a mai existat un martor. Îl chema Saul și era un tânăr foarte învățat, o speranță a vremii, om de încredere al marilor templului. Numele său apare pentru prima oară în legătură cu uciderea cu pietre a primului martir creștin, arhidiaconul Ștefan (F. Ap. VIII, 58). Saul a fost încredințat cu paza hainelor celor ce aruncau cu pietre, fiind printre cei care fuseseră de acord cu uciderea (F. Ap. VIII, 60).

Cartea Faptele Apostolilor ni-l arată ca pe un mare prigonitor al creștinilor. Va fi auzit de *Înviere*, dar nu credea în ea. Era din orașul Tars, din provincia nordică Cilicia, din Asia Mică și probabil nu fusese martor nici la propovăduirea Mîntuitorului, nici la patimi, nici la *Înviere*. Fie că fusese în orașul său, fie că fiind din cînd în cînd în Ierusalim, se ținuse de-o parte, ocupîndu-se cu studiul pe lîngă marii învățați ai vremii. Era un zelos al Legii vechi. Ajuș la oarecare poziție oficială în momentul în care, după *Înviere* și înălțare, creștinismul începuse să se întindă tot mai mult, și se înmulțeau comunitățile întemeiate de apostoli și de ucenicii lor, Saul a primit misiunea de a lichida creștinismul.

Textul Sfintei Scripturi îl descrie astfel: „Saul însă pustia Biserica, pătrunzînd prin case și trînd bărbați și femei, îi arunca în temniță” (F. Ap. VIII, 3). Teritoriul acțiunilor sale era probabil limitat la început numai la Ierusalim. Părîndu-i-se prea puțin și auzind că noua învățatură se răspîndește și în alte părți, „Saul, răspîndind groază și ucidere asupra ucenicilor, a mers la arhiereu și a cerut de la el scrisori către sinagogile din Damasc, că dacă ar afla pe unii care ar urma calea învățaturii lui Hristos, fie bărbați ori femei, să-i aducă legați la Ierusalim” (F. Ap. IX, 1—2). El nu știa că ceruse să meargă

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

„Învierea Domnului”, icoană pe sticlă din zona Făgărașului, sec. XIX

ZIUA ÎNVIERII

Ziua *Învierii* și să ne luminăm cu prăznuirea / Și unii pe alții să ne îmbrățișăm, / Să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi; / Să iertăm toate pentru *Înviere* și așa să strigăm: / Hristos a înviat din morți, / Cu moartea pe moarte călcînd / Și celor din morminte / Viață dăruindu-le.

Autocefalie și Patriarhie românească

Se împlinesc, la 25 aprilie, o sută de ani de cînd Patriarhia ecumenică de Constantinopol (azi Istanbul), a recunoscut autocefalia Bisericii Ortodoxe românești. Și tot acum în luna februarie, s-au împlinit 60 de ani de cînd Biserica românească autocefală a fost ridicată la treapta supremă, în cadrul Ortodoxiei, cea de Patriarhie. Două aniversări ale unor fapte petrecute în sfera vieții eclesiastice, dar pe atunci au avut adînci implicații și în viața noastră de Stat.

În terminologia canonic-juridică a Bisericii, prin autocefalie se înțelege independența, neatîrnarea, autogovernarea sau conducerea de sine a unei Biserici ortodoxe naționale (din gr. avtos=în-suși, de sine; kefali=cap, fig. conducere). Nu este identică cu suveranitatea de care vorbim în relațiile interstatale, pentru că orice Biserică ortodoxă autocefală rămîne în interdependență cu celelalte, sub raport dogmatic, canonic și cultic.

În primele veacuri ale erei noastre, fiecare Biserică își avea

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu

Piine pentru suflet

Învierea Domnului în propovăduirea Apostolilor

Minunea *Învierii* Domnului este, fără îndoială, cea mai mare minune pe care se întemeiază dumnezeirea lui Iisus Hristos, precum și farul luminos care arată dragostea lui Dumnezeu față de lume și motivul pentru care a fost trimis în lume Fiul lui Dumnezeu, adică acela de a mîntui lumea și de a da oamenilor posibilitatea împlinirii dorului după nemurire.

(Continuare în pag. a 5-a)

Părintele VASILE

Intrarea Domnului în Ierusalim

— mărturia textelor scripturistice despre activitatea lui Iisus Hristos în Duminica Floriilor —

Odată cu intrarea Mîntuitorului Hristos în Ierusalim începe precum se știe „Săptămîna Patimilor”, o săptămîna deosebită față de celelalte, ultima din viața Sa pămîntească, care duce către biruința Lui asupra morții și a *învierii* din mormînt. Vorbind despre aceasta, prorocul Isaia, cu mult timp înainte zicea: „Domnul

(Continuare în pag. a 3-a)

† LUCIAN FĂGĂRĂȘANUL
Episcop-vicar

Tradiții pascale

De unele din marile noastre sărbători, praznice împărătești, cum se numesc ele în limbajul bisericesc, sînt legate anumite tradiții, ce se reflectă atît în cult, cit și în viața particulară a creștinului ortodox. Astfel, Nașterea Domnului sau Crăciunul este precedată de umblatul cu steaua, cu icoana de către preot și cu Ajunul cîntat de copii. La Florii se împart, în biserică, ramuri de salcie binecuvîntate, care amintesc de ramurile pe care mulțimea le așternea în calea Domnului la intrarea în Ierusalim, iar la Rusalii se împart, tot în biserică, frunze de tei sau nuc, simbolul limbilor ce s-au pogorit asupra

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Gabriel Cocora

„Punerea în mormânt”, pictură pe sticlă, de Savin Moga, 1850

Saul din Tars — martor al Învierii

(Continuare din pag. 1)

întru întimpinarea altui destin, și că drumul Damascului îi va schimba și viața și numele și că va face din el un personaj de importanță mondială, co-autor al Bibliei, învățător al neamurilor și, în cele din urmă, martir tocmai pentru cauza împotriva căreia primise să lupte.

Oricât ne-ar părea de imposibil, tocmai acest Saul va fi martorul de care am amintit, adăugat la cei pomeniți mai înainte. El va fi martorul cel mai aprins al Învierii lui Hristos. Tocmai el se va transforma din prizonier în apărător. Același zel pe care îl pusese în prigonirea creștinilor, îl va pune de acum încolo în apărarea lor și în răspindirea noii învățături.

Cum s-a putut întâmpla aceasta? Ce s-a putut petrece cu dînsul, încît să-l transforme în opusul a ceea ce era pînă atunci, încît să-l facă să iubească fierbinte ceea ce ura cu foc? Ce anume a putut să-i zdruncine într-atîta convingerile? — O demonstrație a cui? — În demonstrații nu-l întrecă nimeni! Credința lui în Legea veche era de granit. Mila de victime? — Mila, dacă ar fi avut-o, putea să-l facă cel mult să-și înceteze opresiunea, uciderile și arestările, dar nu să treacă de partea victimelor, îmbrățișîndu-le credința pe care o considera nu numai absurdă, dar și împotriva Legii care pentru el era sfîntă! Dacă n-am ști ce s-a întîmplat, ar fi foarte greu să ne imaginăm și să ne explicăm o astfel de transformare radicală. În principiu, nimic nu părea a fi în măsură să-l întoarcă de pe drumul său, din credința și din lupta sa împotriva creștinismului care atunci se năstă.

Și totuși, s-a întîmplat ceea ce nimeni, și nici el nu-și imaginase. S-a întîmplat singurul eveniment care putea fi în stare să-l zdruncine, să-l transforme, să-l convertească la credința pe care o persecuta, să-i demonstreze că nu avea dreptate, că religia care se întemeia pe Învieria lui Hristos era cea adevărată și că el, Saul, se afla în eroare.

Acest eveniment a fost întîlnirea cu Iisus Hristos, întîlnirea cu Cel înviat.

Unui asemenea argument nu i se putea rezista. Nimeni nu i-ar fi putut rezista. El știa că Iisus murise. De aceasta nu s-a îndoit nimeni, niciodată. Nici iudeii, nici romanii. Cei care L-au răstignit, au permis îngroparea numai după ce au constatat moartea. După Învierie au lansat zvonul că uce-

nicii i-au furat și i-au ascuns trupul și că de aceea mormîntul a fost găsit gol. Dacă Saul ar fi găsit trupul mort, ascuns undeva, poate aceasta și căuta de fapt la Damasc — aceasta ar fi fost marea lui victorie. Argumentul material — găsirea trupului mort —, i-ar fi confirmat teza teoretică, adică imposibilitatea Învierii. Dar el L-a întîlnit pe Iisus viu, și astfel s-a confirmat că mormîntul rămăsese gol prin învierea celui ce fusese îngropat acolo. Și iată scurta convorbire dintre cei doi:

— „Saul, Saul, de ce mă prigonești?” — I-a întrebă Iisus, iar el a zis: Cîne ești, Doamne? — Zis-a Domnul: Eu sînt Iisus pe care tu îl prigonești”. Și Iisus a adăugat, folosind o metaforă, sau poate o zicală a vremii: „Cu greu îți este să lovești cu piciorul în bolduri” (F. Ap. IX, 4—5), „cu alte cuvinte: să te lupti cu adevărul. E cu neputință. Împotriva evidenței nu mai poți face nimic! Iată evidența: „Eu sînt Iisus”. Era ca și cum i-ar fi spus: Eu sînt cel pe care tu îl crezi mort. Sînt viu. Am înviat. Toți cei ce cred în Învierie, cred într-un fapt adevărat. Aceasta este noua religie pe care o voiește Dumnezeu, nu cea pe care o aperi tu. Eu sînt cel promis: Mesia, despre care au vorbit profeții. Te crezi învățat: citește-i cum trebuie. Dar Iisus nu i-a spus toate acestea, pentru că pentru o minte ca a lui Saul toate se cuprindeau în afirmația simplă și zdrobitoare: „Eu sînt Iisus”.

În fața evidenței, Saul a cedat. În fața evidenței se cedează. Orice minte sănătoasă procedea așa. Pentru Saul era acum evident: Hristos a înviat! Există. E viu. Vorbește cu el. În clipa aceea a mai avut doar tăria să mai pună singura întrebare care își mai avea un rost: „Doamne, ce voiești să faci?” (F. Ap. IX, 6). I s-a spus ce trebuie să facă și a făcut precum i s-a poruncit. Toată întîmpinarea se găsește în cartea Faptele Apostolilor.

Și așa, Saul a devenit Pavel, sfîntul apostol Pavel, cel intrat în ceata apostolilor, martor al Învierii, pe baza acestei întîlniri cu Iisus, marele apostol al neamurilor, cel care a convertit la creștinism toată Asia Mică și sudul Europei, cel care a prins în formule geniale învățătura lui Iisus, distanțînd-o de iudaism, cel care a scris cunoscutele Epistole care fac parte din Noul Testament, și care sînt citite împreună cu Evangheliile la toate slujbele creștine.

Propovăduirea sa s-a sprijinit permanent pe faptul cunoscut și controlat de el, al Învierii Domnului. Învieria justifică totul. Ea justifică noua învățătură și noua

credință. Învieria e temelul logic al creștinismului. Marele logician, Sfîntul Pavel, pune în ecuație logică toată propovăduirea sa și tot sensul creștinismului și al credinței noastre: „Dacă Hristos n-a înviat, atunci zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică și credința noastră”, scrie el Corintenților, și prin ei și nouă (I Cor. XV, 14). Fără credință în înviere, creștinismul nu înseamnă nimic. Ar fi o învățătură omească, un sistem filozofic, ca oricare altul. Cu credința în Învierie, el înseamnă totul: este garanția adevărului și a minții noastre. E dumnezeiesc.

Învieria a fost pentru Saul garanția dumnezeirii celui înviat și a învățăturii Sale. Aceasta l-a transformat în Sfîntul Apostol Pavel. Ce frumos conchide el, că învierea lui Hristos ne garantează că „cel din urmă vrăjmas a fost astfel învins: moartea (I Cor. XV, 26). Moartea care ne pune atîtea probleme, care ne aduce atîtea dureri, care chinuie mințile cele mai luminate și blochează avînturile faptei și ale gîndului, ei bine, moartea a fost învinsă: moartea nu există! Sufletul nu moare. Trăiește și va învia. Dacă a înviat Hristos, învierea și nemurirea sînt evidente nu numai logice, ci faptime.

Iată demonstrația acestui martor care L-a văzut pe Hristos și care a devenit marele Pavel.

Ne-am reamintit de mărturia lui, pentru că prin ea să ne întărim credința în Învieria lui Hristos și în nemurirea noastră și să ne hotărîm să fim mai buni, mai drepti, iubitori de dreptate, iubitori unii față de alții, iertători și generoși.

„Feriți cei ce n-au văzut și au crezut”

(Ioan XX, 29)

Mintuitorul ne descopere fericea de a crede. Cuvîntul spus Apostolului Toma îi dezvăluie această putere. „Pentru că M-ai văzut ai crezut; fericiți cei ce n-au văzut și au crezut” (Ioan XX, 29). Care este rațiunea acestei fericii?

S-a spus că Mintuitorul se referea aici, mai întîi la Patriarhii și Profeții Vechiului Testament, îndeosebi la Avraam numit și „părintele credinței”, care răspunzînd apelului divin, iese dintr-o lume care „slujea altor dumnezei” (Ios. XXIV, 2), primește făgăduința cu o credință care covîrșește înțelegerea umană, spre exemplu, în sacrificiul lui Isaac, pentru a se face, în final, părtaș „desăvirșirii” (Evr. XI, 39—40). Se referea Mintuitorul de asemenea la toți cei care în Noul Testament își vor întemeia credința pe mărturisirea celor ce L-au văzut pe Hristos în trup. Și încă mai profund, pe comuniunea în Duhul Sfînt cu Hristos, în Biserică; în rugăciune, în Cuvîntul Evangheliilor și Sfîntele Taine, în viața credincioșilor, în care, ca într-un „nor de martori” (Evr. XII, 1) se oglindește în fiecare, în felurite nuanțe, chipul lui Hristos.

Plecînd îndeosebi de la acest din urmă înțeles, noi vedem în cuvintele adresate Sfîntului Apostol Toma definiția însăși a credinței. Rostînd mai întîi: „pentru că M-ai văzut ai crezut”, Mintuitorul arată că vederea sensibilă, pipăirea fizică a rînilor Lui, impune de la sine un anumit fel de credință; un fapt credibil, întemeiat însă pe evidență. Dar credința în esența ei, mai presus de evidența simțurilor trupesti, deschide și mai profund ochii duhului. „Propriu credinței este să accepte ceea ce încă n-a fost văzut” zice Sfîntul Ioan Hrisostom. Credința merge înaintea vederii. Iar Hristos, în slujirea Sa de refacere a „chipului”, face apel, trezește și cultivă în noi tocmai aceste forțe, simțuri ale spiritului, în capacitatea lui de ieșire din sine, de depășire de sine și deschidere făgăduințelor divine; de deschidere unui infinit de posibilități. În această capacitate de a ieși din sine, de a se depăși prin credință, prin răspunsul la un apel divin, prin care poartă interior un tel căruia i se dedică și crește prin el, în ființă, noi sesizăm o dimensiune fundamentală a spiritului nostru uman, a vocației noastre de a ne zidi după chipul și asemănarea cu Dumnezeu.

În Hristos, apelul divin era de față, concret, „făgăduința” împlinită. În El, Dumnezeu — infinitul divin invizibil — este revelat în trup. Iar accesul la dumnezeiescul din El se face prin această putere harică a credinței. Și Mintuitorul în tot timpul slujirii Sale, solicită spiritul să citească în prezența lui în trup, în cuvintele și faptele Lui ca prin niște semne — spre pildă, semnul lui Iona, al înmulțirii pîinilor — mesajul divin, să vadă în El prezența reală a lui Dumnezeu și a „Împărăției Lui”. În acest sens le deschide ucenicilor mintea ca să înțeleagă Scripturile (Luca XXIV, 45). Căci în „tainele împărăției cerurilor” este posibil ca

„văzînd, să nu vezi și auzînd să nu înțelegi”.

Și însuși modul ei de a fi și de a se realiza (al împărăției), înseamnă o neîncetată acțiune creatoare prin manifestarea energiilor divine pe „scara lui Iacob”, care solicită spiritul la înțelegere. Spre pildă, acum cînd Hristos rostește cuvîntul: „Feriți cei ce n-au văzut și au crezut”, El se afla pe tărîmul de dincolo, al învierii, iar Toma pe tărîmul de dincoace. Apostolul, una a văzut și altceva a crezut, observă Sfîntul Grigorie al Romei. El a văzut un om purtînd semnele (crucii) și prin acestea a crezut în dumnezeirea Celui înviat. Învieria însăși se descopere ca o nouă stare, ca un nou „eon” la care e chemat spiritul să se înalțe. De aceea, în zilele învierii prezența lui Hristos printre ucenicii prezintă un vădit caracter de pedagogie divină. El este cînd văzut, cînd nevăzut. Apelează aci la sensibilitatea lor fizică, aci la sensibilitatea lor spirituală. Mariei Magdalena, care potrivit structurii feminine, e aplecată mai mult spre sensibilitatea fizică, Hristos îi spune: „Nu te atinge de Mine. Nu M-am suit încă la Tatăl”, de unde voi trimite Duhul Sfînt pentru a primi înțelegerea spirituală a stării de înviere. Celor doi ucenici spre Emaus, le apare mai întîi ca un necunoscut, îi introduce apoi în negrită-tă taină a trecerii prin „pătîmire” la „preamărire”, îi inițiază în tîlcul Scripturilor, le binecuvîntează și le frînge piinea spre a-i împărtași cu trupul Său cel înviat și în sfîrșit, cînd li se deschid ochii și îl recunosc, El se face nevăzut (Luca XXIV, 15—31). La ceilalți ucenici intră „prin ușile încuiate”, dar îi îndeamnă: „pipăiți-Mă și vedeți...”. Pe Toma, în îndoiala lui transformată pronomiator, îl provoacă și la atingerea sensibilă și la vederea spirituală. O continuă grație de înălțare de la trup la duh. Se face nevăzut sensibil pentru a-i învăța să-L poarte spirital, inteligibil. Căci și după această stare de înviere, urmează cea de înălțare și ședere de-a dreapta Tatălui.

Dar, virtutea înzestrată cu un asemenea har de a întinde punți între țărîmuri, fundamental între uman și divin: apoi între cel de aici și cel al învierii, al înălțării, al întregii revelații, este credința. Această însușire ține de ființa ei, în timp ce nădejdea îi întretine vie flacăra. Oglîndînd în el revelația, spiritul se angajează în realizarea ei. Experiența marilor înaintași îi stă înainte. Despre Avraam, Mintuitorul afirmă: „A văzut ziua Mea și s-a bururat” (Ioan VIII, 56). Iar despre Moisi, Sfîntul Pavel spune: „A rămas neclintit ca acel care vede pe Cel nevăzut” (Evr. XI, 27). Hristos însuși o experimentează pentru noi, ca model, îi însușă viața Sa dumnezeiască, intrucît și El „pentru bucuria pusă înainte-l a suferit crucea, n-a ținut seama de ocară ei și a sezut de-a dreapta tronului lui Dumnezeu” (Evr. XII, 2). De aceea este și numit „începătorul și desăvirșitorul credinței” (Evr. XII, 2).

În acest spirit, lumina acestei virtuți ne lansează pe treptele suite de Hristos în iconomia minții. „Duhul Adevărului care rămîne în noi” (Ioan XIV, 17) luminează și întărește duhul nostru, îl solicită să suie mereu prin credință și înțelegere duhovnicească, „prin credință înțelegem” (Evr. XI, 3), de la o treaptă la alta. De la ceea ce se vede, de la ceea ce încă nu se vede; de la ceea ce sînt, la ceea ce încă nu sînt; de la „cele pe care le știm, la cele pe care nu le știm... de la cele arătate, la cele încă nerătate”, cum doxologeste Liturgia. Căci statutul persoanei umane, vocația noastră stă nu doar în ceea ce sînt, vîd sau am acum, ci și în ceea ce sînt chemat să devin asemenea Protophilului Hristos. Cum se spune, „omul este și devine”. Vocația noastră de ființă înzestrată cu spirit și în

(Continuare în pag. a 5-a)

Ouă roșii

Să ceară ceva pentru ele. S-a înroșit mironosița și-a îndrăznit să-l roage-ncet: „Dă-mi mie trupul de pe cruce Al lui Iisus din Nazaret...” Pilat s-a turburat o clipă, S-a hotărît apoi să-l deie. A luat din mina ei ploconul... Ce, să se teamă de-o femeie? Mironosița-nvingătoare Cu doi apostoli mai străini Culcară-ntr-un mormînt de piatră Pe cel încununat cu spini.

S-a străjuit apoi mormîntul Și piatra se pecetlui, Dar Cel ce-a intrupat Cuvîntul A înviat a treia zi.

Maria Cunțan

Pr. prof. Constantin Galeriu

Pilat, uimit de-așa minune, Uitîndu-și gîndurile grele I-a zis Mariei Magdalene

Intrarea Domnului în Ierusalim

(Continuare din pag. 1)

Dumnezeu mi-a deschis (calea) iar eu nu m-am împotrivit nici nu m-am dat înapoi" (50, 4—5).

Intrarea Domnului în Ierusalim este precedată de minunea învierii lui Lazăr din morți care a prilejuit multă neliniște în rândul sinedriștilor ce căutau, din acea zi, prilej potrivit să-L omoare. De aceea — spune Sf. Ap. Ioan — „Iisus nu mai umbla pe față printre iudei”. Chiar de acum, „Iisus a plecat din Betania într-un ținut aproape de pustie, într-o cetate numită Efraim (după fiul lui Iosif), rămânând acolo cu ucenicii Săi” (Ioan 11, 54).

Cu șase zile mai înainte de Paști Iisus se întoarce în Betania, unde mai înainte cu o zi l-a înviat pe Lazăr din morți. „Multime mare de iudei, din împrejurimi și Ierusalim, aflând că Iisus se află aici au venit nu numai pentru dînsul ci să-l vadă și pe Lazăr cel înviat”. Inconjurat de ucenici, de cei ce-L urmau, Iisus a plecat din Betania, cu simplitatea Sa din totdeauna, spre Ierusalim. Împlinind o proorocie referitoare la misiunea Sa, prezisă cu cinci sute de ani mai înainte, aflându-se în preajma satului Beitfaghe (la nord-est de Muntele Măslinilor, și 3 km de Ierusalim), Iisus a trimis acolo pe doi dintre ucenicii Săi, spunându-le: „Mergeți în satul care este înaintea voastră, și intrînd în el, veți afla un mînz legat, pe care n-a șezut nimeni pînă acum, dezlegîndu-l aduceți-l aici... și aducîndu-l și-au pus hainele peste asin și Iisus a șezut pe el” (Marcu 11, 1—7). Proorocul Zaharia, profetînd despre acest eveniment, a grăit așa: „Bucură-te fiica Sionului, veselește-te, fiica Ierusalimului, căci iată împăratul tău vine la tine, smerit șezînd pe mînzul asinei” (9, 9). Părinții bisericesti, tulcuind șederea lui Iisus pe mînzul asinei, au arătat că „aceasta înseamnă supunerea neamurilor către Hristos. Iar așezarea hainelor peste asin semnifică întinderea propovăduirii Evangheliei la neamuri pe care apostolii le-au adus și le-au supus lui Hristos, împărtășindu-le lucrările dumnezeiești”.

Continuînd drumul spre Ierusalim, traversînd Muntele Măslinilor, Iisus era întîmpinat de mult popor „care își așternea hainele înaintea Lui, alții așterneau ramuri pe cale... iar unii îl întîmpinau cu ramuri de finic în mîini”. Atît cei ce mergeau înainte cît și cei ce veneau pe urmă strigau, zicînd: Osana! Bine este cuvîntat Cel ce vine întru numele Domnului. Binecuvîntată este împărăția ce vine a părintelui nostru David: Osana întru cei de sus” (Marcu 11, 8—10). Sfîntul Evanghelist Luca arată că în timp ce Iisus se apropia de „coborișul muntelui Măslinilor, toată mulțimea ucenicilor, bucurîndu-se a început să laude pe Dumnezeu, cu glas tare, pentru toate minunile pe care le văzuseră, zicînd: Binecuvîntat este Împăratul care vine întru numele Domnului: Pace în cer și slavă întru cei de sus” (Luca 19, 37—38). Văzînd această primire măreață ce se făcea lui Iisus, fariseii, nemulțumiți de popularitatea și de cinstirea ce i se făcea Lui, ziceau între ei: „Vedeți că nimic nu folosîți! Iată, lumea s-a dus după El” (Ioan 12, 19). „Unii dintre farisei — apropiindu-se de Iisus — au zis către El: Învățătorule, ceartă-ți ucenicii”, pentru că, după părerea lor, ar exagera. Cunoscînd că acestea trebuiau să se împlinească, Iisus, ca o mustrare, le spune: „Dacă vor tăcea aceștia, pietrele vor striga” (Luca 19, 39—40).

Apropiindu-se de cetate care se arăta în toată strălucirea ei, mai mult materială decît spirituală, Iisus „plîngînd pentru ea” rostește următoarea profeție: „O, dacă ai fi cunoscut și tu, în ziua aceasta, cele ce sînt spre pacea ta! Dar acum ascunse sînt de ochii tăi. Vor veni zile peste tine — zice Domnul — cînd dușmanii tăi vor săpa șanț în jurul tău și te vor împresura și te vor strîmora din toate părțile, și te vor face una cu pămîntul, și pe toți fiii tăi care sînt în tine, și nu vor lăsa

în tine piatră pe piatră, pentru că nu ai cunoscut vremea cercetării tale” (v. 41—44).

Ajungînd în Ierusalim, Sfîntul Evanghelist Matei relatează că „toată cetatea s-a cutremurat, întrebîndu-se: „Cine este acesta?”, care este primit cu atîta cinste. „Iar mulțimile răspundeau: Acesta este Iisus, proorocul din Nazaretul Galileii” (Matei 21, 10—11). În rîndul mulțimilor se aflau și elini din cei ce se suiseră să se închine la praznic. După porunca legii vechi, care zice: „Nu vei putea jertfi Paștele în nici una din cetățile tale, decît numai în locul pe care-l alege Domnul Dumnezeu tău, unde se va chema numele Lui acolo” (Deut. 16, 5—6), în fiecare an poporul se aduna la Ierusalim să prăznuiască Paștele. Impresionați de cele ce se petreceau, cît și de cele ce auziseră despre Iisus „aceștia (elinii) au venit la Filip, cel ce era din Betsaida Galileii și l-au rugat zicînd: voim să-L vedem pe Iisus. Filip a venit și a spus lui Andrei și amîndoi au venit și l-au spus lui Iisus”. Textul Sf. Evanghelii nu arată că Iisus să fi vorbit numai elinilor, ci adresîndu-se mulțimilor care au venit să-L vadă le-a relevat învățătura despre proslăvirea Lui. „A venit ceasul — a spus Domnul — ca să fie proslăvit Fiul Omului”. Pentru a pricepe proslăvirea, care urma să aibă loc prin moartea și învierea Sa, Iisus rostește parabola grăunțelului de grîu, spunînd: „Adevărat zic vouă, dacă grăunțele de grîu, cînd cade în pămînt, nu va muri, rămîne singur; iar dacă va muri, aduce multă roadă”. Dacă Fiul Omului, nu va muri, vrea să spună Iisus, dîndu-și viața pentru mulți, rămîne ca un fapt obișnuit, de uitat. Murînd însă pentru mulți, va aduce roadă, va da viață lumii.

Pricepînd îndoiala și necredința lor față de El, Iisus dovedește această mîhnire sufletească prin următoarea Sa mărturisire: „Sufletul Meu este tulburat și ce voi zice? Părinte izbăvește-Mă de ceasul acesta? Nu! Doar pentru aceasta am venit, în ceasul acesta”. Cu gîndul de a-i face, și de data aceasta, să înțeleagă obîrșia Sa cerească cît și neîntrerupta

alții „înger i-a vorbit”. Pentru a nu-l lăsa în nedumerire, în nepricepere, Iisus le deslușește această taină, spunîndu-le: „Pentru voi s-a făcut glasul acesta”. În toată lucrarea Sa pămîntească Dumnezeu L-a proslăvit pe Fiul Său. Omniprezența Sa se dovedește și în această împrejurare. El, Iisus Hristos, va fi proslăvit de Tatăl, mai ales, prin învierea Sa din morți, prin înălțarea Lui, în slavă, de pe pămînt la cer.

Dezvoltînd învățătura despre înălțarea Sa de pe pămînt, cu ce moarte avea să moară, Iisus primește să întrețină un dialog cu ascultătorii Săi, de aceea aceștia intervin întrebîndu-L: „Noi am auzit din Lege — spuneau ei — că Hristosul rămîne în veac; și cum zici Tu că Fiul Omului trebuie să se înalțe”? De data

aceasta, cu gîndul de a nu-i face pe farisei să se tulbure și mai mult, Iisus nu zice că este Hristosul, ci se prezintă pe Sine ca Lumina care luminează în întuneric și că prezenta ei în lume nu va fi timp îndelungat. Explicînd aceasta le spune: „Încă puțină vreme Lumina este cu voi. Umblați, dar, cît aveți Lumina ca să nu vă apuce întunericul. Cel ce umblă în întuneric — învață Mintuitorul — nu știe unde merge”. Îndemnul Său, în final, este: „Credeți în Lumină ca să fiți fiii Luminii”. „Dacă-Mi slujește cineva, întărește și mai mult îndemnul Său, să-Mi urmeze. Căci acolo unde voi fi Eu, va fi și slujitorul Meu”.

Toate acestea Iisus le vorbea poporului pentru a înțelege misiunea și învățătura Lui. „Fariseii — spune Sf. Ap. Ioan — tot nu credeau în El, nici în minunile pe care le săvîrșea”. „Vorbîndu-le toate acestea Iisus a plecat și s-a

ascuns de ei” (Ioan 12, 20—36), pentru că s-au vorbit să-L prindă și nu găseau ce să-I facă „căci tot poporul mergea după El ascultîndu-L” (Luca 19, 48). Sfintele Evanghelii relatează, în continuare, despre activitatea Mintuitorului Hristos la templu „vîndînd orbi și schiopi” (Matei 21, 14), unde a rămas profund înținat de cele ce se întîmplau acolo (Luca 19, 45), cu vînzările și cumpărările ce se făceau în locul cel sfînt.

Sfîrșindu-se ziua, cu împliniri profetice, cu preziceri pentru cetate și înviere; plină de învățături, de îndemnuri, de vindecări săvîrșite în atmosfera sărbătorească, cu multele ei rituri; făcîndu-se seară „Iisus cu cei doisprezece a ieșit la Betania” (Marcu 11, 11), locul Său de odihnă pentru puținele zile cît mai avea de petrecut pe pămînt.

Tradiții pascale

(Continuare din pag. 1)

sfinților Apostoli, primind puterea Sfîntului Duh, ale cărui șapte daruri le simbolizează frunzele de nuc, care, în marea lor majoritate, au șapte lobi.

La Paști, la slujba oficiată în biserică se folosește lumina luminării și credincioșii participă și ei cu luminarea aprinsă de la făclia preotului, la îndemnul: „Veniți de primiți lumină”, simbolul Domnului Iisus Hristos, care însuși s-a definit ca fiind lumina lumii (In. 8, 12), iar noi sintem, după mărturia sfîntului Apostol Pavel și a sfîntului evanghelist și Apostol Ioan „fii ai luminii” (I Tes. 5, 5; I In. 1, 7). El s-a născut din Tatăl ca lumina din lumină cum mărturisim în Crez și se îmbracă „cu lumina ca și cu o haină” (Ps. 103, 2).

Învierea Domnului este deci *Sărbătoarea luminii*, pentru că acum, zice o cîntare, „toate s-au umplut de lumină și cerul și pămîntul și cele dedesubt”. Drept urmare a acestei stări, o altă cîntare ne îndeamnă „să ne apropiem purtători de lumină la Hristos cel ce a ieșit din mormînt ca un mire”, pentru că acest mare praznic, îl definește o altă

noastră să ne împărtășim... de lumina fără umbră a Împărăției Tale”.

O altă tradiție legată de această mare sărbătoare este și salutul, deosebit de celelalte zile. Acum, creștinul ortodox își manifestă puternica sa convingere în înviere, timp de 40 de zile, cu salutul „Hristos a înviat” și răspunsul „Adevărat a înviat”.

Dar de „sărbătoarea sărbătorilor” și a „praznicilor praznic” cum e definită Învierea Domnului de către o altă cîntare biserică, este legată o puternică tradiție culinară, ce constă în consumare de carne de miel și ouă roșii.

Mielul este o reminiscență din ritualul Paștilor evreilor, perpetuat de evreii creștinați. El însă nu mai face parte din ritualul ce se ținea, cu strășnicie de către aceștia, cînd fiecare familie consuma carnea friptă cu ierburi amare a unui miel de un an, fără să-i zdrobească oasele. Aceasta se făcea în amintirea scoaterii lor din robia Egiptului (Ieșire 12). Acest ritual era un „așezămînt veșnic pentru voi și pentru copiii voștri (Ieșire 12, 24), deci numai pentru evrei. În creștinism mie-

proorocului. Isaia (53, 7—8), care sublinia printre altele: „ca un miel spre jughiere s-a adus și ca o oaie fără de glas înaintea celor ce o tund așa nu și-a deschis gura sa”.

Textul din Isaia a fost preluat în slujba Proscomidiei, cînd se pregătesc Sfintele Taine, iar înainte de împărtășanie, la Sfînta Liturghie, preotul zice: „sfarmă-se și se împarte mielul lui Dumnezeu”, iar pîinea care se transformă în Trupul Domnului se numește *Agneț*, adică Miel.

În slujba Învierii întîlnim și cîntarea: „ca un mieluleș de un an, cea binecuvîntată de noi cununa Hristos, de voie pentru toți s-a jertfit, Paștele cele curățătoare”.

Denumirea de Paști — *pesah* — o întîlnim, prima dată, la Ieșire 12, 11, care înseamnă trecere: evreii scoși din robia egipteană, au fost trecuți, în mod minunat, prin Marea Roșie.

Și Mintuitorul, prin jertfa de pe cruce și apoi prin Înviere, ne-a trecut din robia păcatului la libertate. De aceea, una din cîntările Paștilor zice: „Paștile Domnului, Paștile! Că din moarte la viață și de pe pămînt la cer, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cîntăm cîntare de biruință”. Iar o altă cîntare ne amintește: „Paștele care au deschis nouă ușile raiului”.

Paștile este și *sărbătoarea bucuriei*, pentru că primul cuvînt adresat sfințelor femei mironosițe, de către Domnul Hristos înviat, a fost: „bucurați-vă” (Mt. 28, 9). De aceea, dăm urmare îndemnului unei cîntări din canonul Învierii: „Paștile cu bucurie unul pe altul să ne îmbrățișăm! O Paștile izbăvire de întristare, că astăzi din mormînt ca dintr-o cămară, strălucînd Hristos pe femei le-a umplut de bucurie”. În consecință, Sfinții Părinți au hotărît ca la slujba înmormîntării din Săptămîna luminată să nu se pună canonul înmormîntării, ci să se facă slujba Învierii.

Dar Paștile este și *ziua iertării*, după cum ne îndeamnă o altă cîntare: „să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi, să iertăm toate pentru Înviere”. Potrivit acestui îndemn, dănuie frumosul obicei ca în această zi mare, finii să vină la nași să ia iertăciune, ciocnînd ouă roșii.

Creștinul ortodox, în cursul anului, consumă ouă sub diferite forme, dar la Paști ouăle trebuie să fie vîrtoase și înroșite! Acum se fac și alte culori (sau se încondeiază) și nu se consumă decît după ce s-a ciocnit, zicînd: Hristos a înviat și răspunzînd Adevărat a înviat.

În jurul ouălor roșii s-au țesut mai multe legende, unele legate de viața Mintuitorului, înainte de Răstignire, iar altele, în legătură cu Maica Domnului. Oul însă e simbolul vieții și al învierii. Din el iese o ființă, după ce a ciocnit coaja, așa cum Mintuitorul a înviat din mormînt. De aceea și noi ciocnînd oul, mărturisim învierea, zicînd: Hristos a înviat și răspunzîndu-se: Adevărat a înviat.

Am înfățișat cîteva tradiții pascale, unele din ele puternic ancorate în Sfînta Scriptură și în Sfînta Tradiție, iar altele au la bază logica și rațiunea.

„Patimile Domnului”, pictură pe sticlă de Matei Timofora, 1903

Sa legătură cu Tatăl adresează lui Dumnezeu, de față cu mulțimile, această rugăciune: „Părinte proslăvește-ți numele”. „L-am proslăvit și iarăși îl voi proslăvi”, răspunde cu bunătațe Dumnezeu. Însăpămîntați de cele petrecute, unii credeau: „tunet-s-a auzit”;

cîntare, este ziua „purtătoare de lumină a Învierii lui Hristos”. În consecință, toată săptămîna aceasta se numește *Săptămîna luminată*, oficiîndu-se zilnic, aceeași slujbă ca și în noaptea Învierii, cînd auzim: „O Paștile cele mari și prea sfințite, Hristoase, dă-ne

lui este simbolul Mintuitorului care se jertfește „pentru noi și pentru a noastră mîntuire”.

Ioan Botezătorul l-a arătat mulțimilor pe Mintuitorul, zicînd: „Iată Mielul lui Dumnezeu” (In. 1, 36). N-a dat nici o explicație pentru că se cunoștea profeția

1. Pregătirea aperceptivă (introducerea)

Cartea Sfântă ne arată că Mîntuitorul spune Sfinților Apostoli „că după două zile sînt Paștile și Fiul Omului se dă să fie răstignit” (Matei 26, 2), precum și că „arhieriei și bătrînii poporului s-au adunat în curtea arhierului care se chema Caiafa și s-au sfătuit să-L prindă pe Iisus cu viclesug și să-L omoare...” (Matei 26, 3—4). Apoi, mergînd în Betania este miruit în casa lui Simon Leprosul, de o femeie, „cu mir de mare preț” (Matei 26, 6—13), după care, știind că se va despărți de cei pe care El i-a ales și care i-au urmat trei ani pe drumuri prăfuite, aclamați, sau huiduiți de multe ori, a dorit ca să le asigure o rămînere continuă alături de ei, sub o formă cu totul nouă, neînțeleasă, dar adînc simțită în viața lor sau a celor ce vor crede în El pînă la sfîrșitul veacurilor.

2. Anunțarea temei

Această formă este împărțirea cu Trupul și Singele Său, care s-a săvîrșit pentru prima dată în Joia Sfințelor Pațimi, cu prilejul Cinei celei de Taină la care ne vom referi în cele ce urmează.

3. Tratarea

Iată ce ne spun Sfințele Evanghelii despre acest eveniment central în opera de mîntuire săvîrșită de Domnul nostru Iisus Hristos. „Iar mai înainte de sărbătoarea Paștilor, știind Iisus că i-a venit ceasul ca să se mute din lumea aceasta la Tatăl, a arătat că iubind pe ai Săi care erau în lume, pînă în sfîrșit i-a iubit” (Ioan 13, 1), aflîndu-se încă în Betania o localitate cam la 3—4 km de Ierusalim, a trimis pe Petru și pe Ioan (Luca 22, 8), ca „intrînd în cetate (Ierusalim) iată, vă va întîmpina un om ducînd un vas de lut cu apă. Mergînd după el în casa unde va intra, ziceți stăpînului casei: Unde este încăperea în care să mîncînc Paștele cu Ucenicii Mei? Și el vă va arăta un foisor mare, așternut”. Acolo găsiți (Luca 22, 10—12). Era desigur casa unei cunoștințe apropiate sau prieten al Domnului, poate casa lui Ioan Marcu, Sfințel Evanghelist de mai tîrziu. În seara aceleiași zile, de joi, a venit Iisus din Betania, în Ierusalim, la casa unde era pregătită cina și s-au așezat la masă. Obiceiul era să stea la masă calcați sprijiniți pe cotul stîng și să mînce cu mîna dreaptă, bucatele din farfurie.

Apoi, Iisus „s-a sculat de la cină și și-a pus veșmintele și luînd un ștergar s-a încins. După aceea a turnat apă în lighean și a început să spele picioarele Ucenicilor și să le ștergă cu ștergarul cu care era încins. Deci, a venit la Simon-Petru și acela i-a zis: Doamne, au tu vrei să-mi speli picioarele? Răspuns-a Iisus și i-a zis: Ceea ce fac eu tu nu știi acum, iar după acestea vei pricepe. Zis-a Simon-Petru Lui: Doamne, în veac nu-mi vei spăla picioarele. Răspuns-a Iisus lui: De nu te spăl n-ai parte de Mine. Zis-a Simon Petru: Doamne, spală-mi nu numai picioarele, ci și mîinile și capul. A zis Iisus: Cel ce s-a scaldat, nu are trebuință decît picioarele să i se spele, căci este curat tot; și voi sînțeti curăți, dar nu toți. Căci știa pe cel ce avea să-L vîndă... Deci, după ce le-a spălat picioarele și și-a luat veșmintele, șezînd, iarși le-a zis: Înțelegeți ce v-am făcut? Mă numiți Învățător și Domn și bine ziceți, că sînt. Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul v-am spălat picioarele, pildă v-am dat, ca precum v-am făcut eu și voi să faceți” (Ioan 13, 4—15).

Iar, apoi „mîncînd ei, a luat Iisus pîinea și mulțumind a frînt și a dat Ucenicilor și a zis: „Luați mîncăți, Acesta este Trupul Meu”. Și luînd paharul și mulțumind, le-a dat zicînd: „Beți dintru Acesta toți, Acesta este Singele Meu, al Legii celei noi care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor” (Matei 26, 26—28).

„Aceasta să faceți spre pomenirea Mea” (Luca 22, 19), „Și zic vouă, că nu voi mai bea de acum dintr-această roadă a viței, pînă în ziua aceea cînd îi voi bea cu voi în Împărăția Tatălui Meu” (Matei 26, 29). „Și mîncînd ei” (Matei 26, 21), „Iisus s-a tulburat cu duhul și a mărturisit și a zis:

Cuvînt de învățătură despre Cina cea de Taină

„Amin, amin, grăiesc vouă că unul din voi Mă va vinde” (Ioan 13, 21).

„Iar intrîndu-se foarte a început să-i zică fiecare dintre ei: Nu cumva eu sînt Doamne? Iar El răspunzînd a zis: Cel ce a întins cu mine mîna în blid, acela mă va vinde. Și Fiul Omului va merge precum este scris despre

(Intuiția se poate face arătînd tabloul Cinei celei de Taine)

4. Recapitularea — Aprecierea

Urmărind relatarea Sfințelor Evanghelii a Cinei de Taină, se pune întrebarea: Care este momentul instituirii ei? (Atunci cînd Iisus a luat pîinea, a frînt-o, a binecuvîntat-o și a dat-o Sfinților

lea rînd, că are un caracter de sacrificiu ca Omul care moare nevinovat, pentru a răscumpăra pe cei vinovați; se sacrifică pentru ei.

(Vasile Gheorghiu, Sfința Evanghelie după Matei cu comentariu, Cernăuți 1925, p. 730).

Am văzut că la Cina cea de Taină, Mîntuitorul transformă în

„Cina cea de Taină”, icoană pe sticlă din Valea Șebeșului, 1892

El, dar vai aceluia om prin care Fiul Omului se vinde. Bine era de nu se năștea. Și răspunzînd Iuda, cel ce L-a vîndut: Nu cumva sînt eu Învățătorule? Zis-a lui: Tu ai zis” (Matei 26, 22—25).

„Și după pîinea a intrat în el Satana. Deci i-a zis Iisus: Ceea ce ai să faci, fă mai degrabă. Și nimeni din cei ce ședea la masă n-a știut pentru ce i-a zis acesta; că unii socoteau, devreme ce Iuda avea punga, că-i zice Iisus: „Cumpără cele ce ne trebuie pentru sărbătoare, sau să dea ceva săracilor. Și după ce a luat pîinea, a ieșit îndată și era noapte” (Ioan 13, 27—30). În continuare Domnul le vorbește Sfinților Apostoli despre „smintirea care-i va cuprinde”, peste cîteva clipe, prevestind Sfințului Petru lepădarea. Și îndeamnă în același timp să se iubească unul pe altul, așa cum El i-a iubit pe toți; făgăduindu-le un Mingietor, Duhul Adevărului, încheind cu rugăciunea către Părintele ceresc pentru rămînerea lor și a celor ce vor crede prin ei, în iubirea Lui.

Îi asigură, în sfîrșit, despre Învierea Sa din morți. „Și după ce au cîntat laude, au ieșit la Muntele Măslinilor” (Matei 26, 30).

Apostoli zicînd: „Acesta este Trupul Meu...” și cînd le-a oferit paharul cu vin, mulțumind a dat Sfinților Apostoli zicînd: „Beți dintru acesta toți, Acesta este Singele Meu...”. Care este Taina ce nu poate fi pătrunsă, cu mîntea omenească, dar este simțită în sufletul credincioșilor? (Împărțirea cu Trupul și Singele Domnului sub forma pîinii și a vinului). Este reală transformarea pîinii și vinului în Trupul și Singele Domnului? (Am văzut că Sfințele Evanghelii ne redau cu claritate cuvintele Domnului, care ne comunică exact, fără nici un echivoc: „Acesta este Trupul...”, „Acesta este Singele...”. Nu spune că „Acesta înseamnă” sau „simbolizează”, ci „este”). Cînd s-a prefăcut Pîinea în Trupul Domnului? (Evanghelia ne spune că a „binecuvîntat și apoi le-a dat, zicînd...”), dar, vinul în Singele Domnului? (După ce „a mulțumit”...)

Prin faptul că Domnul oferă Singele Său, ca al unui nou Legămînt, ne arată că moartea Lui care va urma are un caracter violent și nu va fi o moarte naturală fiindcă numai în astfel de situații se varsă sînge. În al doi-

Trupul Său „pîinea” dospită ceea ce înseamnă că Cina nu coincide cu Paștele Iudeilor, cînd se mîncă numai azimă.

Paștele Iudeilor începeau la 14 Nissan și se terminau la 21 Nissan, ținînd deci 7 zile.

Era sărbătoarea eliberării de sub robia egipteană.

Cu acest prilej se sacrifică un miel de un an la templu, se servea seara în familie, împreună cu un amestec de plante amare și azimă; cei care mîncău stăteau în picioare și nu aveau voie să iasă din casă în acea noapte (Numerii 9, 12). Noi am văzut că la Cină se spune că au șezut toți; că au mîncat din farfurie, „au întins”, deci puteau avea mîncări lichide; că Iuda a ieșit noaptea afară, iar Apostolii au considerat că merge ca să cumpere cele necesare pentru sărbătoare; că în chiar acea noapte a ieșit afară și Mîntuitorul cu Sfinții Apostoli, mergînd spre Muntele Măslinilor. În sfîrșit, cina a avut loc joi 13 Nissan și nu în 14 Nissan, iar textul ne spune clar „pîinea” și nu „azimă”.

Se cere vreo pregătire pentru cei ce se împărțesc cu Trupul

și Singele Domnului? (Se cere. Am văzut că Mîntuitorul pe lingă pilda de smerenie pe care o da Apostolilor spălîndu-le picioarele, face aceasta și ca simbol al curăției sufletești și trușesti...)

Apoi, am văzut că Iuda după ce s-a împărțit cu nevrednicie, „după ce a luat pîinea”, „a intrat satana în el”; adică și-a luat osîndă (Ioan 13, 27).

5. Asocierea

Prefacerea vinului în Singele Domnului la Cina cea de Taină stabilește un „nou legămînt”. Era obiceiul la cei vechi ca orice legămînt să fie întărit cu jertfa unui animal cu care se stropeau cei ce se legau, spre a fi o luare aminte pentru cel ce nu ține legămîntul „că va plăti” cu sînge călcarea lui...

Dumnezeu a încheiat și cu poporul ales un legămînt după darea Legii pe Muntele Sinai. Profetii însă au prevestit un nou legămînt, (Iezechiel 16, 60; Osea II, 19; Ieremia 31, 31—34), superior celui dintîi, prin care oamenilor li se vor șterge fărădelegile. Legămîntul „Legii noi” îi cuprinde „pe mulți”, adică pe toți păcătoșii care se împărțesc din el, acordîndu-le iertarea lui Dumnezeu; și în același timp îi cheamă „pe toți” oamenii, avînd deci o adresare și un caracter universal.

6. Generalizarea

Oferind la Cina cea de Taină Trupul și Singele Său sub forma pîinii și vinului, Mîntuitorul rămîne prezent în Biserică Sa prin lucrarea Sfințului Duh spre a încheia cu oamenii un nou legămînt de iertare a păcatelor și de împăcare cu Dumnezeu, și a lor, unii cu alții.

7. Aplicarea

Fidelă poruncii Mîntuitorului de a repeta Cina cea de Taină „întru pomenirea Lui”, Biserică are în centrul vieții ei, Trupul și Singele Domnului pe care-L oferă credincioșilor spre iertarea păcatelor cu prilejul dumnezeieștii Euharistii, oficiată în fiecare Duminică în cadrul Sfinței Liturghii.

Momentul prefacerii cinstitelor daruri în Trupul și Singele Domnului este, — așa ca la Cina cea de Taină — cînd, asemenea Domnului, care a „binecuvîntat” și „a mulțumit”, tot astfel la rugăciunea de invocare a Sfințului Duh rostită de preot, cînd strana cîntă „Pe Tine Te lăudăm...”, are loc pe Altarele Bisericilor prefacerea. Această rugăciune de invocare a Duhului Sfînt se numește „epicleză”. La momentul potrivit, credincioșii se împărțesc cu Trupul Domnului sub forma pîinii dospite, așa cum a fost și la Cina cea de Taină.

Prin poruncile ei, Biserică îndeamnă pe credincioși să se împărțesească cu Trupul și Singele Domnului primind în felul acesta o hrană duhovnicească, spre iertarea păcatelor, spre viața și sănătatea sufletului și trupului. (Se va cînta cu credincioșii „Cu Trupul lui Hristos vă cuminecați”).

Pr. Prof. Sorin Cosma

Arta încondeierii ouălor în Țara Oltului

Mesteșugul încondeierii ouălor ocupă un loc binemeritat în arta populară din Țara Oltului, situîndu-se la nivelul unei valoroase creații artistice prin gama variată a motivelor decorative, prin regulile compoziției, prin colorit. Obiceiul încondeierii ouălor practicat în trecut în majoritatea satelor, a fost părăsit de vreo 10—20 de ani în unele localități ca: Drăguș, Simbăta de Sus, Hîrșeni etc., o dată cu dispariția ultimei generații de bătrîni. Se mai păstrează sporadic și restrîns doar în cîteva localități ca: Breaza, Lisa, Perșani, Șercaia, Bucium etc.

Încondeierea ouălor, operație numită local „închistrare” este practică în exclusivitate de femeii înainte de Paști, de obicei în „Joia verde” sau „Vinerea seacă”.

În ceea ce privește tehnica de lucru, procedeul pare a fi destul de simplu. Înainte însă de a se trece la decorarea propriu-zisă, gospodinele aleg ouăle cu coaja albă și netedă, pentru ca motivul

să apară cît mai alb pe fondul colorat. Ouăle sînt șterse bine sau chiar spălate ca să fie coaja curată.

Pentru închistrare se folosește în zonă o unealtă numită „condei”. Ea este confecționată dintr-un bețișca de lemn, despicat la vîrf, în despăcătura cărăuia se introduce un cilindru de aramă răsucit în prealabil pe un ac de cusut, pentru a se obține un orificiu care să permită scurgerea cerei topite.

Operația încondeierii ouălor decurge în felul următor: se ține oul cu mîna stîngă, iar cu mîna dreaptă se moaie condeul în ceara topită din capacul pus pe marginea sobei, se trece apoi prin flacăra luminării ce este la îndemînă și se trag „dungile”, în „cruciș” și în „curmeziș”, împărțindu-se astfel suprafața oului în 4—8 cîmpuri, în care se înscriu motivele. Se introduc apoi ouăle în vopsea galbenă rece, se scot, se lasă pentru uscat un timp, după care se scriu cu ceară topită pe galben. Se introduc apoi

în vopsea roșie în care se și fierb 8—9 minute. Se scot cu o lingură, se șterg bine cu o cîrpă pentru a se îndepărta ceara și se ung cu untură sau cu ulei, pentru a primi un luciu.

În ornamentare se respectă neîndoios și aici legile artei noastre populare: simetria, repetiția, alternanța.

În privința distribuirii motivelor, remarcăm preferința pentru împărțirea fiecărei fețe a oului în două, patru sau opt cîmpuri, motivul repetîndu-se în fiecare cîmp de-a lungul sau de-a latul axelor trasate orizontal și vertical, mai rar desfășurîndu-se pe toată suprafața oului, ceea ce creează o simetrie perfectă.

Motivele sînt prezentate de obicei în mod stilizat, reflectînd din plin lumea și mediul înconjurător, putîndu-se grupa după temele tratate în:

a) motive astrale: soarele, steaua simplă și dublă, calea lactee, (calea rătăcită) etc;

b) motive de inspirație directă din viața socială: fierul plugului,

grebla, harșeul, secera, furca, frîul calului, cîrligul ciobanului, briul ciobanului, hamul calului etc.;

c) motive zoomorfe: coarnele berbecului;

d) motive vegetale: frunza stejarului, frunza plopului, ghinda, ghiociei, trifoiul, floarea soarelui, pomul vieții, coprina etc.

În majoritatea satelor, primul ou încondeiat reprezintă „fierul plugului”, plugul fiind prima unealtă care intră în brazdă, vestind venirea primăverii. În Lisa, primul motiv încondeiat este „frunza plopului”, pentru că „ea dă prima, primăvara”. În Bucium primul ou este roșu, neîncondeiat.

Arta încondeierii ouălor în Țara Oltului constituie un document de cultură populară străveche, care transmis prin tradiție stă cu cîntă alături de celelalte genii ale artei noastre populare, demonstrînd din plin talentul, spiritul creator și gustul pentru frumos al populației românești din zonă.

Teodorescu Virginia
Muzeograf pr.

Cîntările Învierii în evlavvia creștină

În noaptea Sfințelor Paști și în zilele următoare, ascultăm cu emoție cîntarea de biruință, care vestește învierea Mîntuitorului: Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcînd și celor din morminte viață dăruindu-le.

Evlavvia credincioșilor se revărsă în acest imn, prăznuind „omorîrea morții, sfîrșirea iadului și începutul altei vieți veșnice” (Canonul Paștilor, Cîntarea a 7-a).

Începutul unei alte vieți veșnice — iată evenimentul cel mai de seamă în istoria mîntuirii neamului omenesc. Iisus Hristos a biruit moartea prin jertfa și învierea Sa. În lumea de pînă atunci, stăpînită de puterea morții, Mîntuitorul deschide orizontul unei alte lumi, unde nu moartea are ultimul cuvînt, ci viața și încă viața cu atribut de veșnicie. Și acest lucru se datorește faptului că Hristos Cel înviat este Dumnezeu intrupat, iar învierea Sa a învins puterea stricăciunii și a morții, „tuturor viață răsărind” (cînt. a 5-a).

Prin asumarea umanității în Persoana Sa, Hristos menține Biserica în Sine și prin învierea dăruiește credincioșilor puterea nemuririi. Sau cum se exprimă, cîntarea bisericească: „... din moarte la viață și de pe pămînt la cer, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi” (cînt. 1).

De aceea în învățătura și în trăirea duhovnicească creștină, Învierea este un eveniment unic, fără egal și constituie piatra de temelie a credinței și a nădejzii, potrivit cuvintelor Sfîntului Apostol Pavel: „Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința noastră”. „Dar Hristos a înviat din morți, fiind începătură a învierii celor adormiți. Căci precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia” (I Cor. 15, 14; 20—22).

Din această cauză învierea Domnului este cinstită în slujbele tuturor duminicilor. Bucuria învierii nu s-a stins și nu se va stinge niciodată în sufletele creștinilor. Ea a inspirat pe numeroși scriitori de imne bisericești, care, printr-o măiestrie neîntrecută a cuvîntului și a cîntării, au prezentat într-un stil

Cuprinsul cărții prezintă, pe de o parte, bogăția învățăturilor referitoare la Învierea Domnului împărtășită credincioșilor, iar pe de altă parte ni se înfățișează îndemnuri și datorii creștinești, care trebuiesc urmate în viață, pentru ca și noi să ne facem părtași ai Învierii Sale.

Din Învierea lui Hristos s-a revărsat o bucurie netrecătoare peste Biserică, atît peste cea pămîntească cît și peste cea cerească. Căci Iisus Hristos aparține deopotrivă atît cerului cît și pămîntului, fiind Dumnezeu adevărat și om adevărat. De aceea la învierea Sa „toate s-au umplut de lumină: cerul și pămîntul și cele de deșubt” (Cînt. a III-a), deci „cerurile s-au veselească după cuviință și pămîntul să se bucure și să prăznuiască toată lumea cea văzută și cea nevăzută că a înviat Hristos, veselia cea veșnică” (Cînt. 1). Cu nimic nu se poate compara Învierea Domnului, care „a sfărîmat incuietorile cele veșnice” și „a deschis nouă porțile raiului”. Ea este „a praznicilor praznic și sărbătoare a sărbătorilor” (Cînt. a 8-a).

Paștile Vechiului Testament a fost sărbătoarea eliberării poporului iudeu din robia faraonilor egipteni. Fără îndoială era sărbătoarea unei mari bucurii. Dar în comparație cu Paștile creștine, ea rămîne doar o umbră, o preînchipuire a eliberării din robia cea neasemuit de grea a păcatului. Paștile iudaice sărbătoreau eliberarea unui singur popor dintr-o robie omenească și vremelnică. Paștile „cele noi cele mari și preasfînite” ale lui Hristos cuprind tot neamul omenesc, pe care El l-a dezrobît din păcatul strămoșesc universal, care a adus după sine moartea veșnică. Numai Hristos Fiul lui Dumnezeu, Cel fără de păcat, a putut să învingă puterea păcatului și a morții. Moartea n-a putut pune stăpînire pe Hristos Cel fără de păcat, căci moartea are putere numai atunci cînd este prezent păcatul. De aceea Paștile noastre sînt „nouă și sfinte”, sînt însuși „Hristos Izbăvitorul, Paștile cele ce sfîntesc pe toți credincioșii, Paștile care au deschis nouă ușile raiului”

Învierea Domnului în propovăduirea Apostolilor

(Continuare din pag. 1)

Dacă prin cel dintîi Adam a venit în lume moartea, prin Iisus Hristos, cel de al doilea Adam, a venit viața veșnică.

Minunea Învierii Domnului a impresionat atît de mult și atît de adînc pe Sfinții Apostoli încît în propovăduirea lor ocupă un loc central, permanent, în timp ce celelalte evenimente sau minuni săvîrșite de Mîntuitorul se pare că au rămas în umbră. Ele sînt cuprinse în cele patru evanghelii, dar faptul învierii este nelipsit din viața și propovăduirea Apostolilor.

Dealtfel Apostolii se declară, cite unul sau toți, martori ai acestui fapt minunat care le dă atîta credință în Dumnezeu și putere de a-L mărturisii încît Apostolul Pavel scrie romanilor următoarele cuvinte: „Sînt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpînirile, nici cele de acum nici cele ce vor fi, nici puterile, nici înălțimea, nici adîncul, nici o altă făptură nu ne va despărți de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Iisus Hristos, Domnul nostru” (Romani VIII, 38—39).

La vestea femeilor mironosite că Hristos a înviat „unii s-au îndoit”. Dar după ce Petru și Ioan alergaseră la mormînt, pe care l-au aflat gol, auzind acestea, Apostolii s-au „mirat”. Mirarea s-a transformat în certitudine, după ce Iisus li s-a arătat în mai multe rînduri, timp de 40 de zile, și ei au devenit martorii cei ce L-au văzut pe Iisus înviat.

Realitatea și adevărul învierii Domnului devenise pentru ei un fapt indiscutabil, fiindcă au fost în repetate rînduri martorii acestui adevăr. Aceasta le-a dat îndemnul și curajul ca în propovăduirea lor să afirme neîncetat Învierea Domnului.

În Faptele Apostolilor, cea dintîi istorie a vieții creștine, în care se află descrisă mai ales activitatea Sfinților Apostoli Petru și Pavel, aproape că nu este capitol în care să nu se afle propovăduirea minunii Învierii Domnului de către Apostoli.

„Hristos s-a înfățișat pe Sine viu după patima Sa, prin multe semne doveditoare timp de 40 de zile și vorbind despre împărăția lui Dumnezeu” (Fapte I, 3).

În prima vorbire a Ap. Petru, în ziua pogorîrii Duhului Sfînt, după care s-au botezat ca la treimii de suflete și a luat ființă în mod văzut Biserica creștină, el a spus: „Pe Acest (Iisus), fiind dat, după sfatul cel rînduit și după știința cea dinaintea Lui Dumnezeu, voi L-ați luat și pironindu-L prin minile celor fără de lege, L-ați omorît. Pe care Dumnezeu L-a înviat, dezlegînd durerile morții, intrucît nu era cu putință să fie ținut de ea” (Fapte II, 23—24).

În a doua predică a Ap. Petru în pridvorul lui Solomon, după ce vindecase pe un olog, a spus poporului care stătea uimit: „Bărbați israeliți, de ce vă mirați de acest lucru, sau de ce stați cu ochii ațîniți la noi, ca și cum cu a noastră putere sau cucernicie l-am făcut pe acest om să umble? ... Dumnezeu părinților noștri a slăvit pe Fiul Său, Iisus, pe care voi L-ați predat și L-ați tăgăduit în fața lui Pilat... Iar voi ați omorît pe Începătorul vieții, pe care însă Dumnezeu L-a înviat din morți și ai căruia martori sîntem noi” (Fapte III, 12—15).

Auzind membrii sinedrului despre propovăduirea lui Petru și Ioan și despre minunile ce le săvîrșea Iisus prin ei, i-au chemat la judecată, poruncindu-le să nu mai propovăduiască Învierea lui Iisus.

Petru a răspuns în fața sinedrului, cu mult curaj: „Pe Hristos pe care voi L-ați răstignit, Dumnezeu L-a înviat din morți, întru Acela stă acesta sănătos înaintea voastră” (Fapte IV, 10). „Judecați”, a spus mai departe Petru, dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm de voi mai mult decît de Dumnezeu. Căci noi nu putem să nu vorbim

cele ce am văzut și auzit” (Fapte IV, 19—20).

Împărtășind poporului care îi aștepta afară și se ruga, „ei mărturiseau cu și mai multă putere despre învierea Domnului Iisus Hristos și mare har era peste ei toți” (Fapte IV, 33).

În urma acestora Apostolii Petru și Ioan au fost închiși. Dar în timpul nopții un înger a deschis ușile temniței și le-a zis: „Mergeți și graiți poporului în templu, toate cuvintele vieții acesteia” (Fapte V, 20).

Fiind chemați din nou la judecată, Apostolii au răspuns: „Trebuie să ascultăm pe Dumnezeu mai mult decît pe oameni. Dumnezeu părinților noștri a înviat pe Iisus pe care voi L-ați omorît” (Fapte V, 29—30).

Faptele Apostolilor ne istorisesc o intimplare din viața Sf. Ap. Filip. Acesta mergea de la Ierusalim la Gaza. Pe drum a întîlnit un famen care se întorcea de la Ierusalim. Mînat de Duhul Sfînt Filip s-a apropiat de famen, care citea din proorocul Isaia. Filip l-a întrebă dacă înțelege ceea ce citește. Famenul i-a răspuns că nu înțelege dacă nu-l călăuzește cineva și a rugat pe Filip să se urce în carul lui și să-i explice. Locul din Scriptură era de la Isaia: „Ca un miel care se aduce spre junghiere și ca o oaie fără de glas înaintea celui ce o tunde, așa nu și-a deschis gura Sa” (Isaia LIII, 7). Filip i-a talmăcit acest verset, binevestind pe Iisus. Mergînd pe cale au ajuns la o apă. Famenul a cerut să fie botezat. Filip l-a întrebă dacă crede în Iisus și famenul a răspuns: „Cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu” (Fapte VIII 33—37). Este mărturisirea care o făcuse cu mult înainte Natanaîl și apoi Apostolul Petru, mărturisire care stă la temelia propovăduirii Apostolilor.

În activitatea misionară a Apostolilor, prin care chemau pe iudei și pe păgîni la Hristos, propovăduirea Învierii Domnului era nelipsită.

Aflîndu-se în casa sutașului Corneliu, care venise la credință, Petru rosti o cuvîntare despre Iisus Hristos din Nazaret, zîcînd: „Pe Acest Iisus Dumnezeu L-a uns cu Duhul Sfînt și cu putere. Acesta a umblat făcînd bine și vindecînd pe toți cei asupriți de diavol, pentru că Dumnezeu era cu El. Și noi sîntem martori pentru toate cele ce a făcut El și în Ierusalim; pe Acesta L-au omorît, spînzurîndu-L pe lemn. Dar Dumnezeu L-a înviat a treia zi și l-a dat să se arate, nouă celor ce am mîncat și am băut cu El, după învierea Lui din morți” (Fapte X, 38—41).

În propovăduirea Învierii lui Iisus, Apostolii leagă această minune de patimile Domnului care au premers și care formează în istoria mîntuirii neamului omenesc un tot inseparabil. Ei adevăresc moartea și învierea prin

mărturia lor directă. Dar, uneori în propovăduirea lor arată că toate acestea au fost profețite din Vechiul Testament. Așa de pildă, aflîndu-se Pavel în Pisidia Antiohiei și vorbind despre patimile și învierea Domnului arată că acestea au fost prezise de proorocul David prin cuvintele: „Nu vei lăsa pe Sfîntul Tău să vadă stricăciune, căci David prin moartea sa a văzut stricăciune, dar Acela pe care Dumnezeu L-a înviat n-a văzut stricăciune”.

În vorbirea sa, Pavel arată și roadele învierii Domnului, zîcînd: „Prin Acesta vi se vestește iertarea păcatelor și că, de toate cite n-ați putut să vă îndreptați în Legea lui Moise, întru Acesta tot cel ce va crede se îndreptează” (Fapte XIII, 38—39).

Din propovăduirea Apostolilor nu lipsește învățătura că Hristos Cel înviat va fi Acela care va judeca lumea.

„Dumnezeu a hotărît o zi în care va să judece lumea întru dreptate, prin Bărbațul pe care L-a rînduit, dăruind tuturor încredințare prin învierea Lui din morți” (Fapte XVII, 31).

Nu putem omite din propovăduirea Apostolilor despre Învierea Domnului cele scrise de Apostolul Pavel în prima epistolă către Corinteni Cap. XV.

Sf. Pavel scrie: „V-am dat înțîi de toate, ceea ce și eu am primit, că Hristos a murit pentru păcatele noastre după Scripturi, că a fost îngropat și că a înviat a treia zi după Scripturi”.

Apoi înșiră arătările pe care le-a auzit de la vizita făcută în Ierusalim (Gal. I, 18) dar, mai presus de toate, el L-a văzut pe Iisus pe drumul Damascului, deci și el este un martor.

În scrisoarea sa, Apostolul arată legătura între Învierea lui Hristos și învierea cea de obște, într-o înlănțuire logică de neînălțurat. „Dacă nădăjdum în Hristos numai în viața aceasta, sîntem mai de plîns decît toți oamenii”; „Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind începătură a învierii celor adormiți” (I Cor. XV, 19—20) și noi vom învia”.

Înceind enumerarea unora dintre textele biblice care ne arată locul și importanța minunii Învierii Domnului în propovăduirea Apostolilor, putem spune că toți apostolii au propovăduit prin grai viu sau prin scris minunea Învierii Domnului, nu numai unul sau altul, și, ceea ce este mai însemnat este faptul că toți au pecetluit această învățătură prin moartea lor martirică, în afară de Apostolul Ioan care, desi a pătimit mult, a murit la adînci bătrînețe în Efes.

Minunea Învierii Domnului a constituit în viața primilor creștini simbul care a crescut viața cea nouă în Hristos, legătura cu moartea și învierea lui Hristos prin Taina Botezului și mărturisirea de temelie a învățăturii creștine.

„Feriți cei ce n-au văzut și au crezut”

(Continuare din pag. a 2-a)

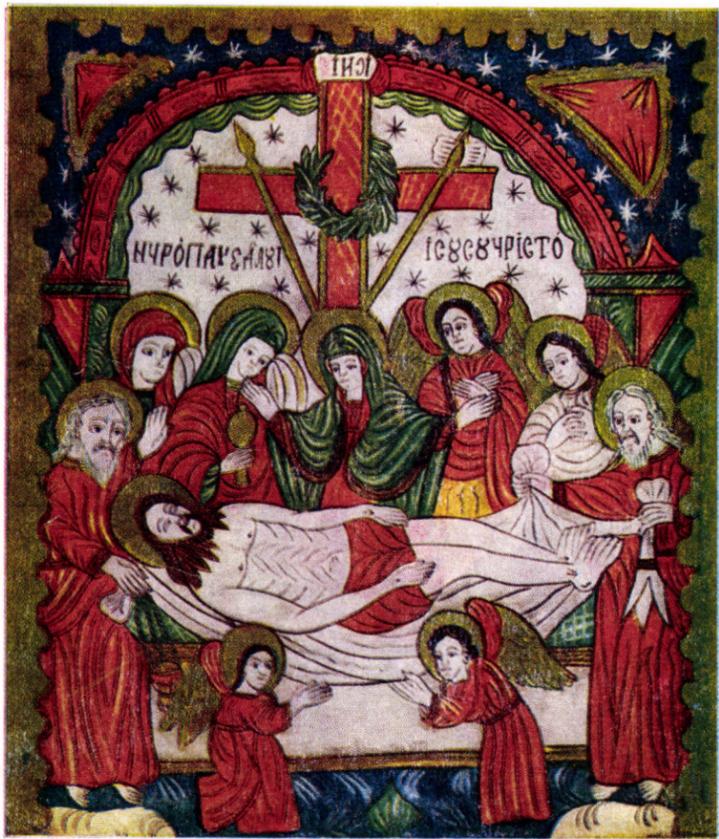
dialog cu infinitul, este menită să se realizeze în Dumnezeu, în infinit.

Ce săracă ar fi existența oricărui dintre noi, dacă s-ar limita doar la nivelul unei anumite stări fără a mai avea speranța unui viitor. Și ce nefericire ar fi pentru noi, un non-sens, ca, doțati cu vocația de a răspunde Revelației în plenitudinea ei, cu un suflet pentru care nu se poate da nimic „în schimb... nici chiar lumea întreagă” (Matei XVI, 26), și să fim lipsiți de posibilități corespunzătoare, de virtuți, pentru a ne realiza. Ce suferință ar implica o asemenea existență statică, o încremenire a spiritului!

Înțelegem atunci și cuvîntul grav al Mîntuitorului rostit către ucenicii înainte de jertfa Sa: „Vă este de folos ca să Mă duc Eu, căci dacă nu Mă voi duce, Mingietorul nu va veni la voi” (Ioan XVI, 7). Mîntuitorul „se duce”, dar nu se depărtează; ci se desparte de o trecătoare condiție de existență, „după trup” limitată, și trece la o prezentă spirituală

în Duhul Sfînt, care depășește limitele sensibilității fizice, limitele spațiului și timpului.

În Duhul Sfînt — Mingietorul, în Biserică, Hristos avea să fie de aici înainte nu numai cu ucenicii, care îl vedeau acum împreună cu Toma, și de la care se va „duce” în ziua Înălțării, ci cu toți, „în” toți acei care îl vor primi și al căror progres, la apelul continuu al Revelației, în infinitul vieții lui Hristos, în iubirea și în sfințenia vieții Lui, devine fără limite. „Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El” (I Cor. II, 9). În acest sens Apostolul definește virtutea credinței, drept: „Încredințarea celor nădăjduite, dovedirea celor nevăzute” (Evr. XI, 1); dovedire certitudine, întemeiată în intruparea Fiului lui Dumnezeu. Iar în această posibilitate a unei înaintări, a unei „creșteri” spirituale fără limite, înrădăcinate în Hristos și orientate slujirii vieții semenilor, stă fericirea credinței.

„Punerea în mormînt”, icoană pe sticlă, Țara Oltului, sec. XIX

emoționant măreția Învierii și adevărurile de credință legate de ea.

Astfel s-a născut cartea numită Penticostarul care cuprinde rînduiala tuturor slujbelor, începînd din duminica Sfințelor Paști și încheindu-se în prima duminică după Rusălii, adică Duminică tuturor Sfinților.

(Stihira 1 a Paștilor de la Laude). Dacă pe drumul eliberării iudeilor din robia lui faraon, Dumnezeu le-a dat apă dintr-o stîncă, creștinii sînt îndemnați să bea „băutura nouă, nu din piatră

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. Mihail Colotelo

O mărturie despre existența unei noi biserici românești ortodoxe, din sec. al XVII-lea, în Alba Iulia

Cu ocazia expoziției dedicată împlinirii a 350 de ani de la moartea principelui Gabriel Bethlen (1560—1629) organizată la Budapesta, între expozate a figurat și un plan-document cartografic, al cetății și orașului Alba Iulia, datat la mijlocul secolului al XVII-lea. Ulterior, acest plan a apărut pe plicul discului „Musique de la Renaissance en Transylvanie” editat la Budapesta, alături de planul cetății bastionate din secolul al XVIII-lea care s-a ridicat la Alba Iulia.

În planul orașului intitulat „Pianta d'Alba Iulia”, aparținător unui arhitect italian necunoscut, printre obiectivele arhitectonice din Cetatea și orașul vechi Alba Iulia apare pe latura de nord, consemnată cu litera „D” o biserică ortodoxă, românească „Chiesa de greci”. (A se vedea: Gh. Anghel, „Fortifications médiévales d'Alba Iulia”, în *Chateau Gaillard*, XI, Caen, 1983, p. 19—28).

Această mărturie cartografică evidențiază prezența, continuitatea și existența unei populații românești numeroase la Alba Iulia și ne oferă plăcut prilej pentru o retrospectivă asupra etnogenezii noastre pe coordonatele ei firești, daco-romane și creștine, în cuprinsul cărora s-a dezvoltat, pe parcursul a două milenii, viața materială și spirituală a poporului român, adevăr istoric relevant prin descoperirile arheologice din ultimii ani, precum și prin studiile aprofundate în spiritul documentării științifice actuale, prin care poporul român se identifică cu originea sa bimilenară, precum și asezarea lui în contextul culturilor materiale și spirituale ale popoarelor europene.

Este îndeobște cunoscut că, Alba Iulia, oraș bimilenar, a fost centrul militar, economic și administrativ al Daciei romane, la poalele Apoulonului dacic de la Piatra Craivii, a cărui semantică, cu toată dirzenia moștenirii dace se va impune în titulatura vechiului Apulum roman din sec. II—III, până când migrația slavă,

consolidând vechiul castru roman, va adăuga un nou nume bătrânei cetăți, Bălgrad — cetate albă — Alba Iulia.

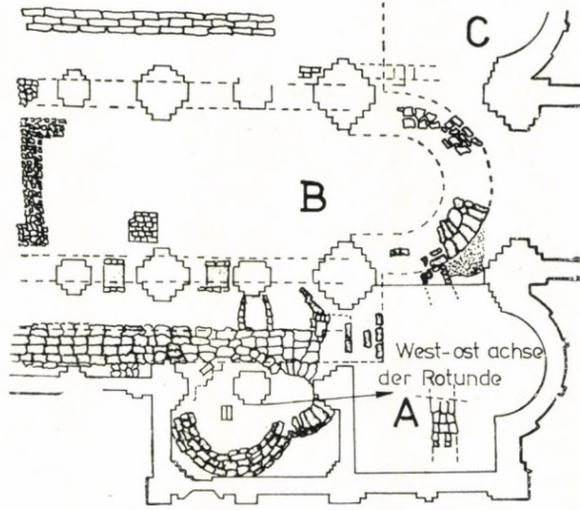
Dirzenia dacă cu frământătură latină, al cărei potențial e definitiv în înfrunghirile cnezilor, voievozilor, a lui Mihai Viteazul, precum și a lui Horea, Cloșca și Crișan, în cea a lui Avram Iancu și a tuturor fiilor acestui pământ, pe care silniciile vremii nu i-au ingenușiat, precum și geniul roman al dăltuirii în piatră și în cuget, au pus plămada statorniciei și dăinuirii noastre de aici și „pină la Marea cea mare”.

Descoperirea unei noi biserici românești în Alba Iulia, în contextul existenței celor două biserici din complexul vechii Mitropolii a Transilvaniei, pune în evidență doi factori importanți:

1. Existența în Alba Iulia, încă a unui lăcaș care, alături de cele

(Continuare în pag. a 8-a)

† EMLIAN
Episcop al Alba Iuliei

Planul rotunde din catedrala romano-catolică din Alba Iulia

Planul catedralei romano-catolice: A) Rotonda denumită și baptisterium, descoperită în nava laterală de sud a catedralei romano-catolice din Alba Iulia, datînd din sec. IX. Este după cît se pare cel mai vechi monument medieval bizantin de piatră din Transilvania despre care se crede că a fost locaș de cult, poate primul sediu al Episcopiei de rit răsăritean din Alba Iulia; B) Catedrala din sec. XI ridicată pe ruinele baptisteriului I rotunda; C) Catedrala II din sec. XIII sub care s-au descoperit vechi edificații daco-romane și românești

Autocefalie și Patriarhie românească

(Continuare din pag. 1)

propria ei autocefalie sau independență. Dar după reorganizarea administrativ-teritorială a imperiului roman de către Dioclețian și Constantin cel Mare, a urmat o acțiune similară și în sfera vieții bisericești, urmîndu-se, pe cît posibil, organizarea administrativ-teritorială de stat. Așa au apărut, pe lângă episcopii, — existente mai de mult, — mitropoliile, exarhatele și patriarhiile. La Sinodul IV ecumenic din anul 451 din Calcedon (un fel de „Congres mondial” al tuturor episcopilor din „lumea” de atunci) s-au fixat cinci scaune patriarhale: Roma, Constantinopol, Alexandria, Antiohia și Ierusalim. Datorită împrejurărilor istorice, primul scaun s-a dezvoltat diferit de celelalte patru, în cadrul fostului „imperiul roman de apus”, pe cînd celelalte și-au desfășurat mult timp activitatea în cadrul „imperiului roman de răsărit”, numit mai apoi „bizantin”. Pentru că patriarhul Romei — sau papa — s-a văzut la un moment dat și conducător politic în Italia, iar în 754 s-a creat un „stat papal, un stat „terestru” ca oricare altul, care a dăinuit pînă în 1870, a putut să-și impună autoritatea asupra întregii Europe de Apus, să impună limba latină în cultul tuturor popoarelor ajunse sub autoritatea sa spirituală. În schimb, în Răsărit, pe lângă cele patru Patriarhii menționate mai sus, s-au organizat și alte Biserici, pe principii etnic-teritoriale, sau „Biserici naționale”, fiecare cu individualitate proprie, bine definită, dezvoltate în anumite condiții istorice, într-o anumită zonă geografică, cu credincioși de același neam. Ele au fost, rînd pe rînd, recunoscute ca autocefale, încît cu timpul termenul „autocefal” era aproape echivalent cu termenul „național”. Așa au fost Bisericele Ortodoxe din Cipru, Georgia, Bulgaria, Serbia, Rusia, Grecia, România, iar după primul război mondial cele din Polonia, Cehoslovacia, Albania, Finlanda, mai nou din Japonia și Statele Unite ale Americii.

În ce privește Biserica din țările românești, trebuie să precizăm că deși Patriarhia ecumenică i-a recunoscut autocefalia abia în 1885, totuși, ea s-a organizat pe principii etnic-teritoriale încă din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, îndată după crearea celor două state românești independente Țara Românească și Moldova; același lucru s-a petrecut și în Transilvania, deși în împrejurări istorice diferite. În decursul unei jumătăți de mileniu, Bisericele din Țara Românească și Moldova s-au bucurat de toate atribuțiile care reveneau — după canoane — unei Biserici autocefale. De pildă, fiecare din ele avea cîte un mitropolit (la Argeș — Tirgoviște — București,

respectiv Suceava — Iași) și cite trei sau patru episcopi (Roman, Rădăuți, Huși, respectiv Rimnic, Buzău, Argeș), încît puteau constitui un „sinod local”, care să conducă Biserica respectivă în mod autocefal. Și-au stabilit singure legile sau rînduielele de organizare și de conducere; și-au ales singure pe toți episcopii, inclusiv pe primul ierarh, toți români (cu unele excepții, impuse de împrejurări istorice deosebite, mai ales în epoca fanariotă) recunoscuți de domnul țării și hirotoniți în țară, drept care constituie elementul principal al autocefaliei; toate și-au exercitat jurisdicția asupra credincioșilor din cuprinsul eparhiilor lor; au adoptat limba națională în cult; au introdus elemente specifice, naționale-locale, în arhitectura, pictura și muzica bisericească; au tipărit cărți de doctrină sau de cult, nu numai în limba română, ci și în limbile altor popoare ortodoxe; și-au organizat propriul învățămînt pentru pregătirea clerului; au angajat discuții teologice și au întreținut relații cu alte Biserici autocefale-naționale, toate acestea fără aprobarea vreunei autorități bisericești din afara hotarelor țării. Trebuie să reținem și faptul, deosebit de concludent, că mitropoliții români, și cu atît mai puțin episcopii lor sufragani, n-au făcut parte niciodată din Sinodul Patriarhiei din Constantinopol (un fel de organ „colectiv” de conducere al acesteia), deci Bisericele noastre nu erau — și nu puteau fi — considerate ca părți componente ale aceleia. Mitropoliții celor două țări erau îndatorați doar să pomească la slujbe pe patriarhul ecumenic, să primească mirul de la Constantinopol, deși uneori s-a sfințit și la noi (aceasta constituind un alt atribut al autocefaliei) și să anunțe Patriarhia că a fost ales (deși uneori această formalitate nu s-a respectat).

Rezultă că Bisericele din Țara Românească și Moldova au avut — în tot decursul evoluției medii — toate atribuțiile care revin, după canoane, unei Biserici autocefale. Nu trebuie să trecem cu vederea nici faptul că aproape o jumătate de mileniu Bisericele din țările noastre — ca și domniile lor — au fost principalele susținătoare, sub raport material, ale tuturor așezămintelor bisericești de la Muntele Athos, din Balcani și Orientul Apropiat, a celor patru Patriarhii amintite mai sus; tot datorită lor au apărut nenumărate cărți de cult sau de doctrină, în limbile slavonă, greacă și chiar arabă, pentru ortodocșii aflați sub dominație otomană.

Cu toate acestea, nu exista o recunoaștere formală a autocefaliei Bisericii din Țara Românească și Moldova din partea Patriarhiei ecumenice. Problema autocefaliei începe să se pună după

anul 1821 și mai ales în preajma Unirii Principatelor, fiind cerută, între altele, în Divanul Ad-Hoc al Moldovei. Ea s-a și realizat, la scurt timp după unirea Moldovei cu Țara Românească într-un singur stat, cu numele România. Prin așa numitul „Decret organic pentru înființarea unei autorități sinodale centrale”, semnat de Alexandru Ioan Cuza la 3 decembrie 1864, prin care se urmărea unificarea organizației bisericești din cele două țări, s-a precizat, chiar în primul articol: „Biserica Ortodoxă Română este și rămîne independentă de orice autoritate bisericească străină întru tîc ce privește organizarea și disciplina”. Era prima legiferare oficială a autocefaliei sau independenței noastre bisericești, deși s-a făcut fără respectarea rînduielelor canonice, potrivit cărora autoritatea bisericească era cea chemată să solicite recunoașterea acestei autocefalii, și nu cea de stat. Cu toate protestele patriarhului ecumenic, domnul Unirii, ca și mitropoliții Nifon al Ungrovlahiei și Calinic Miclescu al Moldovei, au respins cu multă demnitate și înalt patriotism orice încercare de imixtiune a patriarhului în problemele bisericești de la noi.

Autocefalia a fost prevăzută apoi în prima Constituție a României, promulgată la 1/13 iulie 1866, ca și în *Legea Organică* din 1872, prima lege sinodală după care urma să se conducă Biserica în noul stat creat la 1859. Proclamația Independentenței de Stat, la 9 mai 1877, ca și recunoașterea ei de către Congresul de pace de la Berlin, din 1878, a determinat autoritățile noastre de Stat și bisericești să înceapă noi demersuri pe lângă Patriarhie, în vederea recunoașterii autocefaliei, căci, într-un stat independent trebuia să existe și o Biserică independentă. Dar atitudinea ostilă a Patriarhiei a amînat rezolvarea acestei probleme, ba chiar a agravat-o în 1882, cînd s-a sfințit Mirul la București de către toți ierarhii români în funcție atunci.

Abia la începutul anului 1885 au început noi tratative cu patriarhul de atunci Ioachim IV, în vederea recunoașterii formale a autocefaliei Bisericii românești. La scrisorile mitropolitului primit de atunci al României, Calinic Miclescu, și ale ministrului Cultelor D. A. Sturdza, patriarhul și sinodul său au emis obișnuitul „Tomos” al autocefaliei din 25 aprilie 1885, prin care Biserica românească era recunoscută ca autocefală. Tot atunci, au fost înștiințate de acest lucru și celelalte Biserici Ortodoxe autocefale (cele patru Patriarhii vechi, apoi Bisericele din Rusia, Grecia, Serbia și Cipru). Toate au trimis scrisori de răspuns, cu felicitări și urări de prosperitate pentru Biserica din țara noastră. Deci practic, în timpul trei etape în acest proces privind autocefalia Bisericii românești: *proclamația ei* în țară, prin Decretul lui Cuza și prin *Legea Organică* din 1872, re-

cunoașterea Patriarhiei ecumenice și *acceptarea sau confirmarea* din partea celorlalte Biserici existente atunci.

Trebuie să mai consemnăm aici și faptul că Biserica Ortodoxă din Transilvania, prin forța împrejurărilor istorico-politice, a fost pusă de autoritățile habsburgice sub jurisdicția Mitropoliei Ortodoxe Sirbe din Carloviț (1773 și 1786). Ea a ieșit din această situație datorită marelui mitropolit Andrei Șaguna, în 1864, cînd s-a restabilit vechea Mitropolie Ortodoxă a Transilvaniei, cu trei eparhii (Sibiu, Arad, Caransebeș). Prin *Statutul Organic* din Șaguna din 1868, ea avea toate atribuțiile unei Biserici independente sau autocefale, deși n-a mers mai departe în a cere recunoașterea ei din partea Patriarhiei ecumenice și acceptarea sau confirmarea din partea celorlalte Biserici. Împrejurările politice erau de așa natură că nu se putea face acest lucru. O situație asemănătoare avusese și Biserica din Bucovina — pînă în 1873 pusă de Habsburgi sub dependența Carlovițului — ridicată în acel an la treapta de „Mitropolie exemptă”, adică neatîrnată, independentă, cu două eparhii sufragane în Dalmația.

După realizarea statului național român unitar, prin actul de la 1 Decembrie 1918, a urmat o nouă etapă în istoria Bisericii din România întregită și anume unificarea organizației bisericești. În 1919, Bisericele Ortodoxe din Transilvania, Banat și Bucovina, precum și Biserica din Basarabia s-au alipit la Biserica autocefală din vechea Românie. Unificarea deplină a organizației bisericești s-a încheiat abia în anul 1925, cînd Camera Deputaților și Senatul au aprobat (24 martie, respectiv 3 aprilie) noua *Lege* (cu 46 articole) și *Statutul de Organizare a Bisericii Ortodoxe Române* (cu 178 articole), promulgată la 6 mai 1925. Amîndouă urmau principiile de bază ale Statutului Organic al lui Andrei Șaguna din 1868, și anume sinodalitatea și participarea mirenilor la conducerea tuturor treburilor bisericești.

Dar în același an, a avut loc și ridicarea Bisericii românești la treapta de Patriarhie, lucru cerut încă din 1919 de felurite Congrese preotești sau de oameni politici și de cultură. Înființarea Patriarhiei era imperios cerută din mai multe considerente. În primul rînd era prestigiul statului național român unitar, făcînd prin jertfele de sînge ale atîtor eroi români de pretutindeni, apoi Biserica românească se situa pe locul al doilea, sub raport numeric (14 milioane de credincioși), după cea rusă, avînd 5 mitropolii și 18 eparhii; cu puțin înainte se restabiliseră două Patriarhate ortodoxe în jurul nostru: în Rusia și în Serbia; existau pe atunci două Facultăți de Teologie, cîinci Academii teologice și mai multe

seminarii, cu profesori de mare prestigiu, care au început să participe la numeroase întruniri peste hotarele țării. La toate acestea, se adăuga prestigiul pe care-l dobîndise Biserica românească în cursul veacurilor prin patronarea și sprijinirea atîtor așezăminte bisericești și culturale din Balcani și Orientul Apropiat, aflate sub dominație otomană.

Din aceste considerente, la 4 februarie 1925 Sf. Sinod a hotărît ca Biserica noastră să fie ridicată la treapta de Patriarhie, iar mitropolitul primit de atunci, transilvăneanul Miron Cristea, să devină primul patriarh. Propunerea sinodală a fost pusă în discuția Senatului (12 februarie) și a Camerei deputaților (17 februarie) și primită cu multă însuflețire (89 voturi în Senat, cu două contra, iar în Cameră cu unanimitate, 156 voturi). Legea a fost promulgată la 23 februarie și publicată în Monitorul Oficial din 25 februarie. Potrivit vechiului obicei, primul patriarh Miron a adresat o scrisoare tuturor Patriarhiilor și Bisericii Ortodoxe autocefale, în care, după o lungă expunere istorică, le înștiința de hotărîrea luată de Biserică și aprobată de forurile de Stat de la noi. Patriarhul Vasile II, potrivit tradiției, ca un „primus inter pares”, a dat obișnuitul „Tomos pentru recunoașterea Patriarhiei Române”, cu data de 30 iulie 1925, iar celelalte Biserici au trimis scrisori cu felicitări și urări frățești. Ceremonia investiturii din partea conducerii de Stat și a instalării lui Miron Cristea ca patriarh, a avut loc în ziua de Duminică, 1 noiembrie 1925. Pe lângă reprezentanții autorităților de Stat de la noi, mai erau de față 21 de trimiși a șapte Biserici Ortodoxe din afară, precum și conducătorii tuturor cultelor religioase din țară.

Sub conducerea patriarhilor Miron Cristea (1925—1939), Nicodim Munteanu (1939—1948), Justinian Marina (1948—1977), prestigiul Bisericii din România a crescut mereu, atît în țară, cît și în toată lumea creștină, s-a dezvoltat cultura teologică, învățămîntul, arta bisericească, iar pe plan extern s-au încheiat o serie de legături cu alte Biserici creștine.

Sub actualul patriarh, Dr. Iustin Moisescu (ales în 1977), Biserica Ortodoxă Română își continuă activitatea bimilenară pe tărîm misionar, cultural și patriotic, sprijinind marile idealuri de azi ale poporului român, pe care l-a slujit cu devotament neînmururat în tot decursul istoriei. Ea participă cu tot elanul la Mișcarea ecumenică (inițiată îndată după încheierea primului război mondial), al cărei țel final este unirea tuturor creștinilor și sprijinirea aspirațiilor lumii contemporane de progres, de pace și bună înțelegere între oameni și popoare, indiferent de neam, de orînduire socială, de convingeri politice sau religioase.

Înviere

Si stelele
și galaxiile,
haosul cu țăriile
se nasc,
stihile,
ce pe oameni îi pasc,
au o copilărie,
cresc,
au o maturitate,
îmbătrinesc,
știi de singurătate
și mor
într-un crepuscul policrom,
tulburător.
Asemenea nouă
lăsând în urma lor,
o boare de rouă ...
Iar din pulberea

exploziilor lor,
veșnic se nasc
alte stele,
alte lumi
de prin genuni,
alte galaxii și constelații
prin poenele rănitelor spații
cum explodăm și noi,
fără zgomot,
în moarte
și putrezim,
ca semintele toate,
care
cad
cetini de brad,
mor,
smerite în ritmul lor,
putrezesc toamna,
tac sub hermina iernii
pentru primăvară,
ca deapuri,
iară și iară,
să renască,
să învieze
prin HAR
îmugurite
și să,
iar, înflorească,
din giulgiurile
propriilor frunze

putrezite ...

Cristofor Dancu

CÎNTĂRILE ÎNVIERII...

(Continuare din pag. a 5-a)

stearpă, făcută cu minuni ci din mormîntul lui Hristos, izvorul nestrîcaciunii, întru care ne întărim" (Cînt. a 3-a din Canon).

Prăznuirea Sf. Învieri presupune însă trebuința înnoirii vieții. Însuși Hristos e numit „Adam Cel nou”, „Paștile cele noi”, „Jertfa cea vie”, care vestește că „trecut-a umbra legii și harul a venit”, iar „Învieria toată lumea a luminat”. Ierusalimul cel vechi, care a răstignit pe Hristos rămîne în umbră. În locul lui apare Ierusalimul cel nou, adică Biserica, careia i se cîntă, pînă la Înălțare, „Luminează-te, luminează-te noue Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit”. În același context al învierii, credincioșii sînt îndemnați: „Veniți în ziua cea vestită a Învierii, să ne împărtășim din rodul cel nou al vieții în Împărăția lui Hristos” și „să ne curățim simțirile și să vedem pe Hristos, strălucind cu neapropiata lumină a Învierii” (Cînt. 1). Prin înnoirea duhovnicească a vieții, la care ne călăuzește Învieria Domnului noi putem deveni „poporul cel sfințit, al lui Dumnezeu (Cînt. a 4-a). La această stare ajungem însă numai atunci cînd mergem cu Hristos, cu dragostea Lui, cu duhul Lui de slujire față de Dumnezeu și față de aproapele nostru.

Pe plan duhovnicesc, răstignirea și învieria cu Hristos e acțiunea omului care „răstignește și îngroapă” tot ce este păgubitor binelui, tot ce este împotriva vieții, tot ce demoralizează și pricinuieste păcatul, pentru ca să „învieze” cu „simțirile curățite” o făptură și o putere nouă spre împlinirea voii lui Dumnezeu, spre împlinirea binelui.

Cuvîntul „paști” înseamnă, în tîlcuire românească, „trecere” (conform sinaxarului din Penticostar), adică trecere de la o stare la alta. Hristos a înfăptuit trecerea noastră de la starea de păcat, de osîndă, de tristare la starea de mîntuire, la izbăvirea de intristare, la o concepție duhovnicească superioară în care triumfă învieria și pacea. Prin învieria Sa, Hristos re-crează, rezidește lumea, o reasează în starea de vrednicie, după învățătura sinaxarului: „... smulgînd tot neamul omenesc din adîncul iadului, l-a suit la cer și l-a adus iarăși la vechea vrednicie a nemuririi”.

Și fiindcă Hristos a săvîrșit mîntuirea omului din iubire față de neamul omenesc, rugîndu-se chiar și pentru vrăjmașii Săi, credincioșii sînt îndrumați să rămînă însuflețiți de puterea aceleiași iubiri, luminîndu-se cu prăznuirea Învierii „și unii pe alții să ne îmbrățișăm, să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru înviere” (Și acum la Stihirile Paștilor). Învieria este o biruință a iubirii între Dumnezeu și om, realizarea unei păci între cer și pămînt. Pentru credincioși, Învieria este chezașia învierii noastre, este simțirea vieții nemuritoare, ca răsplată a iubirii. În acest sens Sf. Apostol și Evanghelist Ioan ne asigură: „Noi știm că am trecut din moarte la viață, pentru că iubim pe frați; cine nu iubește pe fratele său rămîne în moarte” (I Ioan 3, 14).

Învieria Domnului și tot timpul Cîntărilor Penticostarului aduce bucurie sfințită și netrecătoare tuturor credincioșilor. Cunoașterea acestor Cîntări ne întărește dreapta credință și contribuie la înobilarea vieții noastre sufletești cu iubire creștinească și cu mîngiere.

Cea de a 75-a aniversare a zilei de naștere a Prea Fericitului IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Urmare hotărîrii Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Române, duminică 3 martie 1985, în Duminica Ortodoxiei s-a sărbătorit la Patriarhia Română, cea de a 75-a aniversare a zilei de naștere a Prea Fericitului Patriarh Iustin Moisescu.

Acest mare popas aniversar a început cu săvîrșirea Sfintei Liturghii a Sf. Vasile cel Mare în catedrala patriarhală din București, de către I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei, împreună cu P.S. Episcop Eftimie al Romanului și Hușilor și P.S. Episcop Roman Ialomîțeanul, Vicar al Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, înconjuțați de un ales sobor de preoți și diaconi.

La Sf. Liturghie au asistat membrii Sfintului Sinod, Vicarii administrativi, Directorii, Consilierii patriarhali și Consilierii Arhiepiscopiei Bucureștilor, Reclorii celor două institute teologice, din București și Sibiu, profesori universitari onorari și activi, doctoranzi și studenți teologi și o mare mulțime de credincioși.

La momentul potrivit, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit al Olteniei, în numele membrilor Sf. Sinod și al tuturor celor de față a ținut un înălțător cuvînt, în care a omagiat viața, opera și activitatea Prea Fericitului Patriarh Iustin. I.P.S. Sa a arătat, mai întîi că timp de douăzeci de ani Prea Fericitul Patriarh Iustin a fost un mare ierarh de recunoscut prestigiu al Bisericii noastre, ca mitropolit al Moldovei. Mai înainte de aceasta, aproape douăzeci de ani a fost ilustru profesor universitar de teologie în țară și peste hotare, toate acestea urmînd celorlalți aproximativ douăzeci de ani de pregătire școlară și instruire teologică în țară și în străinătate.

După ce, cu opt ani în urmă Prea Fericitul Iustin a fost instalat în scaunul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, ne-a învățat pe toți că mergînd pe făgașul slujirii poporului, Biserica noastră soarbe din izvorul curat al tradițiilor românești, din învățătura Sfintei Scripturi, îndeplinindu-și astfel rostul său în viața poporului, identificîndu-se astfel cu năzuințele sale cele mai nobile. Întotdeauna Întîistătorul Bisericii Ortodoxe Române a purtat cu înțelepciune și tenacitate mesajul creștin al păcii, al buneii voiri și al împreună-lucrării în armonie, atît în sinul Sfintei Biserici, cît și în raporturile ei cu celelalte religii și culte în țară și peste hotare. Totodată, Prea Fericitul Patriarh Iustin păstrează în inima sa, bună, o mare prețuire și o fierbinte dragoste față de întreaga ierarhie, față de clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, față de toți fiii poporului nostru. În continuare I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei a arătat că Prea Fericitul Patriarh Iustin ne este nouă tuturor slujitorilor altarului, marele pilduitor care, prin profunzimea cunoașterii învățăturii scripturistice, apostolice și patristice ne-a învățat o teologie a tuturor timpurilor și cu deosebire a epocii noastre; o teologie a încrederii, a speranței în dreptatea și pacea care vor birui și se vor instaura în lume.

În încheierea înălțătorului Său cuvînt, I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei a spus: „Ne unim cu toții glasul inimii, rugînd pe bunul Dumnezeu să Vă dăruiască plenitudinea bucuriei, incununarea cu mulțumirea și liniștea lăuntrică, pentru că îndelung, luminos, neistovit și rodnic V-ați străduit pentru slava Sfintei noastre Biserici, pentru binele poporului, cîstînd pilduitor numele de creștin și deopotrivă numele de român!”

În continuarea festivității care s-a desfășurat în Catedrala patriarhală, a luat cuvîntul Prea Fericitul Patriarh Iustin care a mulțumit mai întîi lui Dumnezeu pentru darul mulțimii de zile pe care i l-a trimis cu dărnicie; a mulțumit membrilor Sfintului Sinod și tuturor celor de față pentru parti-

ciparea la acest moment festiv; apoi în numele întregii ierarhii, al preoțimii și al tuturor dreptcredincioșilor creștini a adresat cuvinte de mulțumire și recunoștință față de înalta conducere de stat în frunte cu Dl. Nicolae Ceaușescu, Președintele Repu-

ricitul Patriarh Iustin a trecut în revistă bogăția de daruri, cadouri și atenții, și mari buchete și coșuri de flori oferite Prea Fericitului Sale cu prilejul acestui strălucit jubileu, de membrii Sfintului Sinod, de Sectoarele Administrației Patriarhale și Arhiepiscop-

blicii, pentru lărga înțelegere și sprijinul pe care le acordă Bisericii noastre.

În continuarea cuvîntului său, Prea Fericitul Patriarh Iustin a vorbit despre păstrarea statornică a dreptei credințe de către Biserica noastră, ca și despre rîvna poporului român pentru păstrarea unității naționale; despre dorința care și-a manifestat-o poporul în decursul vremurilor ca ierarhii care conduc destinele bisericesti ale românilor să fie din partea locului; ca și despre dorința pe care Biserica noastră a manifestat-o dintotdeauna de a fi liberă, de a se conduce singură, de a fi neatîrnată de o altă Biserică, de a fi deci autocefală; ca și despre statornicirea, în decursul vremurilor a unor legături trainice între stat și Biserică.

În încheierea cuvîntului său Prea Fericitul Patriarh Iustin a vorbit despre pace și marea ei necesitate în zilele noastre, spunînd: „De pace este nevoie totdeauna și pretutindeni pentru desfășurarea vieții omului pe pămînt în condiții normale. Dar, dacă se ține seamă de ceea ce ar putea face din întreaga lume un nou război, în condițiile dezvoltării tehnico-militare și acum spațiale, cînd pămîntul însuși s-ar putea transforma într-o planetă sau o stea ca oricare alta, luminoasă și frumoasă de la distanță, dar rece ca gheața ori fierbinte ca focul, lipsită însă de viață, atunci nimic nu poate fi considerat mai frumos, mai bun sau mai înțelept ca glasul celui care propovăduiește pacea. Cea mai mare parte din omenire este pe deplin conștientă de acest adevăr. Ea ține minte că în ultimele zeci de ani a trecut de mai multe ori pe marginea prăpastiei. De aceea, astăzi, în fruntea oamenilor care sînt prețuiți pentru înfăptuirile lor excepționale ea pune pe oamenii păcii, pe făcătorii de pace.”

Festivitatea din catedrala patriarhală s-a încheiat cu Polihroniul îndătinat în cadrul căruia toți cei de față au cîntat „Mulți ani trăiască!” pentru Întîistătorul Bisericii Ortodoxe Române sărbătorit de ierarhii, clerul și credincioșii ortodocși români din toată țara.

La ieșirea din Catedrala patriarhală, o mare mulțime de preoți și credincioși au înmînat Prea Fericitului Sale frumoase buchete de flori, semnul dragostei și alesei prețuirii pe care i-o poartă.

La Palatul patriarhal Întîistătorul Bisericii Ortodoxe Române a fost felicitat cordial de D-l Ioan Cumpănașu, Președintele Departamentului Cultelor.

În timpul unei scurte recepții care s-a servit în holul central al Palatului patriarhal, Prea Fe-

licitul Patriarh Iustin a trecut în revistă bogăția de daruri, cadouri și atenții, și mari buchete și coșuri de flori oferite Prea Fericitului Sale cu prilejul acestui strălucit jubileu, de membrii Sfintului Sinod, de Sectoarele Administrației Patriarhale și Arhiepiscop-

ricitul Patriarh Iustin a trecut în revistă bogăția de daruri, cadouri și atenții, și mari buchete și coșuri de flori oferite Prea Fericitului Sale cu prilejul acestui strălucit jubileu, de membrii Sfintului Sinod, vicarii administrativi, directorii, consilierii Administrației Patriarhale și Arhiepiscopiei Bucureștilor, profesori universitari de teologie, onorari și activi și alte persoane oficiale din cadrul Administrației Patriarhale și Arhiepiscopiei Bucureștilor.

În timpul mesei festive, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a citit un deosebit de frumos portret alcătuit din culori de cuvinte alese, cu un excepțional talent literar, în cinstea aniversării a 75 de ani a Prea Fericitului Patriarh Iustin al Bisericii Ortodoxe Române.

Agapa frățească oferită de Prea Fericitul Patriarh Iustin cu prilejul celei de a 75-a aniversări a zilei sale de naștere s-a desfășurat într-o deosebit de frumoasă și înălțătoare atmosferă de frățietate și dragoste.

Ziua de 5 martie va rămîne înscrisă pentru totdeauna în fila de cronică a Bisericii noastre strămoșești, ca un popas aniversar închinat Prea Fericitului Patriarh Iustin, vrednic conducător, eminent teolog și strălucit cărturar, omul ales de Dumnezeu și de credincioșii ortodocși români, care și-a dedicat viața celui mai înalt ideal de slujire a Bisericii și a neamului, în cea mai glorioasă epocă din istoria poporului nostru.

Devotamentul cu care se identifică în împlinirea mărețelor idealuri ale minunatului nostru popor, dăruirea cu care slujește aspirațiile umanitare ale lumii contemporane și credința cu care propovăduiește evanghelia păcii îi înscrie numele în istoria Bisericii, ca un ctitor al spiritualității ortodoxe românești și îl așează în galeria marilor ierarhi care au slujit pînă la jertfelnicie aspirațiile spirituale și naționale ale poporului nostru.

Pr. Ion Bănățeanu

De Paști

Îmi amintesc de Paști, la noi acasă:
O zi de primăvară, luminoasă,
Cu adieri de aer parfumat,
Cu sunete de clopote pe sat.
Îmi amintesc de-o liniște deplină,
De vișini înfloriți într-o grădină,
De flori de zarzări care s-au desprins
Și au căzut, de parcă ar fi nins.
Zburau prin flori albinele ușoare
Ca niște stropi de aur ruși din soare,
Și-n liniștea aceea din grădină
Era ca un concert de violină:
Parcă-mpleteau deasupra mea în zbor
Un nevăzut hamac fermecător ...
Era așa senin și-așa de bine!
Și mă temeam de roiul de albine.

Îmi amintesc de oamenii din sate,
Cu haine noi și fețe luminate,
Cum s-adunau la-n crucișări de drum,
La sfaturi lungi ... de parcă stau și-acum.
Și-mi amintesc de-o droaie de copii,
Cum alergau de veseli și zglobii.
Pe un tâpsan alături de sat,
Pe care-am fost și eu și m-am jucat ...
Era-n cerdac la noi atita soare,
Era-n pământ atita sărbătoare.

Și tremur tot când îmi aduc aminte
Că port în minte-atitea dragi morminte.
De-atunci muri și tata, și-am plecat
Noi toți copiii de-acolo din sat,
Dar simt și azi în mine, luminoasă,
O zi de Paști, demult, la noi acasă;
De câte ori e-april și zi cu soare,
Îmi amintesc ... și sufletul mă doare.

Demostene Botez

O mărturie despre existența...

(Continuare din pag. a 6-a)

semnalate de Visconti în harta de la 1711, ca aparținând mitropoliei Transilvaniei, recitatorită de Mihai Viteazul, denotă o prezență ortodoxă românească de necontestat și, totodată, o netăgăduită afirmare a unei organizări bisericești, legată de centrul Voievodatului Transilvaniei, localizat în Alba Iulia.

2. Spiritualizarea structurilor etnice și sociale ale elementului român, majoritar în acest Voievodat, prin inseparabila unitate dintre elementul român și creștin.

Care va fi fost însă evoluția în timp a factorului românesc și creștin în Alba Iulia?

Scara arheologică, ale cărei mărturii consemnează evoluția locului Alba Iulia, atestă existența castrului roman, unde a fost sediul Legiunii a XIII-a Gemina, existent în forma sa inițială, probabil până la venirea slavilor. Concomitent cu acesta, a existat și un centru urban a cărui populație este pusă în lumină de descoperirea în ultimul timp a unei mari necropole în partea de N. V. a orașului.

Aici, în perioada 106—271, a avut loc un amplu proces de osmoză daco-romană, care a plămădit poporul român, menținând în structura sa fundamentală caracteristicile esențiale definitorii, atât dace, cât și romane.

Nu putem spune cum va fi arătat Alba Iulia în acest timp. Dar se știe că, după retragerea aureliană (271), procesul de romanizare se va consolida treptat, iar vestigiile paleocreștine, datate din sec. III—VI, descoperite în Alba Iulia și împrejurimi denotă orientarea spirituală, cardinală, a poporului român, credința sa creștină din leagăn, la baza căreia a stat predica și misiunea creștină apostolică a ierarhilor din Scythia Minor, rânduiri de Sf. Apostol Andrei, conjugată cu vestirea noii credințe de către ostașii legiunilor romane și funcționarii administrației imperiale.

O străveche mărturie despre aceasta ne-o oferă rotonda din Alba Iulia peste care s-a suprapus catedrala romano-catolică din sec. XI—XIII.

Este de presupus că migrația slavilor a adus, odată cu ea și unele influențe în viața materială și spirituală a locuitorilor de pe teritoriul vechii Dacii, între care și schimbarea toponimicului orașului. Legat de istoricitatea elementului slav, ca atare, pot fi menționate doar influențe de limbă, precum și unele indelețniciri intrate în uz. Elementul român însă își va desfășura și consolida viața sa materială și spirituală pe coordonatele sale firești: conștiința propriei sale etnicități și credința creștină.

Puținătatea unor documente este însă departe de a ne face să credem că, în zorii înființării primelor formațiuni politice prestatate, Voievodatul românesc al Alba Iuliei, nu a însemnat o prezență creștină bine conturată în viața românilor de pe aceste meleaguri. Se știe că, potrivit tradiției bizantine, organizările voie-

vodale erau urmate și de organizarea bisericească, ceea ce a determinat pe marele iluminist ardelean Gh. Șincai în „Cronica românilor” (vol. I, Buc. 1978, p. 46) să emită ipoteza că Bălgradul ar fi fost sediul mitropoliei românilor din Gothia (Dacia, n.n.), bazat tocmai pe faptul că în acest leagăn al poporului român, era posibilă și o organizare superioară a vieții noastre bisericești.

Dar ceea ce se știe, și cercetările arheologice converg cu adevărul istoric, este faptul că, începând cu cea de a doua jumătate a sec. VIII, își face apariția la Alba Iulia un nucleu prestatat românesc: Voievodatul Alba Iuliei, în al cărui centru este de presupus existența unei organizări bisericești superioare ca factor unificator de prezență românească, atestată și de existența unei rotunde în plan circular (Rotonda Ecclesia), cel mai vechi monument creștin din piatră descoperit pe pământul Transilvaniei, în cadrul amplelor săpături arheologice întreprinse la Catedrala romano-catolică în perioada 1968—1975.

Rotonda de la Alba Iulia, care a putut servi drept capelă pentru voievod prezintă analogii în scaunele episcopale ortodoxe din Morisena-Cenad, Dăbica, Biharia, tot atâtea sedii de formațiuni politice prestatate, în care au rezidat Voievodatele, ducatele și cnezatele românești din Transilvania, pe care le-au găsit și de care fac amintire maghiarii în cronicile lor (cronica notarului Anonymus al regelui Bela).

Se știe că maghiarii au venit în Cîmpia Panonică spre sfârșitul sec. IX unde, au deprins felul așezat de viață al băștinașilor, apoi au trecut în mod sistematic la ocuparea Transilvaniei și totodată la înlăturarea unor instituții social-politice și bisericești autohtone.

În această situație, centrul religios al Bălgradului este silit să peregineze de la Alba Iulia, la Dăbica, Rîmeț, Hunedoara, Feleac, Prislop, Geoagiu, Lancrăm, Ineu, Vad, Maramureș, Lipova, etc., preluând uneori autoritatea și prerogativele voievozilor români. Astfel îi vom întâlni pe vlădicii români pribegi din vremea începuturilor și până la 1541, când este recunoscut Principatul autonom al Transilvaniei, făcând scaune de judecăți, cu autoritate voievodală, statornicind obști țărănești și împlinind nevoile românilor oprimați.

Ar fi greșit însă să spunem că viața spirituală a românilor din Transilvania, s-a desfășurat numai în aceste făgașe silnice. Nu, pentru că în fața acestor forțe expansioniste, elementul român majoritar a opus una din acele forțe de netrecut ale etnicității și identității sale de neam și credință creștină. Acea credință a făcut din Rîmeții Apusenilor, datat documentar la anul 1377 de către inscripția descoperită în 1978 în biserica Mănăstirii, inscripție de pe al 2-lea strat de pictură, ale cărei începuturi pot

fi mult mai vechi, să fie un centru de iradiere a conștiinței de neam și de credință strămoșească.

Desigur, expansiunea maghiară, în ceea ce a avut ea esențială dat o nouă înfățișare Alba Iuliei. Vedem, astfel cum Rotonda dispăre sub temeliiile impunătoare catedrale romano-catolice, dar — în același timp — marcăm prezența elementului autohton printr-o viață spirituală neconsemnată de cronici, trăită la nivelul obștilor creștine, dar a cărei afirmare va irumpe timpul — anticipând zorii lumii de azi — prin dirzenia fiilor acestui pământ: Mihai Viteazul, Horea, Cloșca și Crișan, Avram Iancu și alții.

Dirzenia fiilor acestui pământ fac, ca după 1541 odată cu apariția Principatului independent al Transilvaniei, stăpînirea vremenică să dea românilor ceea ce de veacuri era al lor: o cîrmuire bisericească autonomă în cadrul căreia să se evidențieze caracteristicile ei originare: dreptul de a fi ei înșiși — fii ai unei noi Rome, și de a mărturisi crezul lor deopotrivă român și creștin.

Abia acum încep să graviteze pe orbita Alba Iuliei, care nici-cînd nu a încetat să fie leagănul poporului român, înjghebări bisericești de durată, prin restatornicirea scaunului Mitropoliei la Bălgrad după peregrinările amintite mai sus.

Atestarea arhiepiscopului Ghelesie și a pictorului Mihai de la Crișul Alb la 1377 pe cel de al doilea strat de pictură al bisericii din Rîmeț, din apropierea Alba Iuliei, convingerea că bătrîna Mitropolie a Bălgradului a existat mereu, iar reșezarea sa la Bălgrad în 1572, începând cu mitropolitul Eftimie, însemna odată mai mult reșezarea în drepturile ei de altădată, în cadrul Principatului independent al Transilvaniei. Odată cu aceasta, nu întîrzie să se facă cunoscut și sprijinul fraților de peste munți, culminînd cu rectificarea de către Mihai Viteazul a Mitropoliei Bălgradului (1597) prin zidirea unei noi biserici în incinta Mitropoliei, iar trei ani mai tîrziu, în 1600, marele voievod va realiza, în Alba Iulia, visul de veacuri al poporului român, prin unirea politică a celor trei Țări Românești sub un singur sceptru: Transilvania, Moldova și Țara Românească.

Revenind la documentul cartografic de la mijlocul secolului al XVII-lea denumit „Pianta d'Alba Iulia” în care se remarcă existența unei biserici notată cu litera „D” „Chiesa de greci”, care nu apare în harta lui Visconti, dorim să precizăm că aceasta este cea de a 3-a biserică din Alba Iulia, existentă în secolul al XVII-lea. Deci românilor după 1713, cu ocazia lucrărilor pentru edificarea noii cetăți bastionare a împăratului Carol al VI-lea al Austriei, li s-au dăruit în Alba Iulia trei biserici. Această biserică în Alba Iulia în acea vreme atestă odată mai mult existența unei populații românești cu o organizare politică, culturală și bisericească de străveche tradiție românească ortodoxă.

Semnalăm ... Semnalăm ...

● Centrul Ortodox de la Chambesy—Geneva, Elveția, a scos, sub îndrumarea I. P. S. Mitropolit Damaschinos Papandreu, vol. IV din colecția „Studii teologice”, cu titlul: LA THEOLOGIE DANS L'EGLISE ET DANS LE MONDE (Teologia în Biserică și în lume, Chambesy, 1984, 390 p.). Remarcăm în cuprins studiul prof. Ion Bria: Teologia ortodoxă în România astăzi (în l. franceză, p. 167—175). Autorul tratează despre ielul cum se pregătește astăzi clerul în România, și scoate în evidență aspecte ale teologiei care se bucură de atenție specială din partea teologilor români. Un capitol se ocupă de tînăra generație de teologi și de domeniile lor de cercetare. Avem în față o bună sinteză în care se scoț în evidență contribuția românească la Teologia ecumenică, raportul Bisericii—lume, deschiderea și coherența raporturilor teologie—doxologie—lume, identificînd un stil și o orientare globală care pot fi socotite caracteristice ale vocației teologiei românești prezente și de perspectivă.

● A apărut o carte din care nu se poate înlătura, fără pagubă, nici un rînd, nici un cuvînt: CA SĂ FII OM ÎNTREG, de Geo Bogza (București, 1984, 458 p.).

● Am citit un roman despre UN OM NOROCOS (de Octavian Paler, București, 1984, 381 p.). Ce mai norocos!

● Dan Ciachir scrie cu deosebită vibrație interioară despre un eseu al prof. D. Stăniloae din „Almanahul literar 1985”, editat de Asociația Scriitorilor din București (redactor responsabil Bujor Nedelcovici). Esul se intitulează ECHILIBRUL SUFLETULUI ROMÂNESC (vezi Suplimentul literar-artistic al Științei Tineretului, nr. 52, 1984, p. 4). Constanta pe care își structurează prof. D. Stăniloae esul, este dreapta socoteală, sau discernămintul, ca virtute a echilibrului, a frumuseții sufletului românesc care a știut și știe mereu să se păstreze în armonie între antiteze.

● Fănuș Neagu descopere într-o cronică ... sportivă („Luceafărul”, 51, 1984, p. 10), că „Lumea s-a născut pe Virful cu Dor”, adică acolo unde se afla el în momentul cînd scria. „Ninge în capul meu și deasupra munților”, scrie el, și i se va li părut că asistă la o Geneză în alb, imaculată ca Rugăciunea lui Eminescu, împlinind sufletul cu rosturi de dincolo de căutări și de îndoieli. Lumea — ar spune Noica — s-ar fi putut naște și la Păltiniș. Și aici ninge, și tot așa precum ninge la Virful cu Dor, căci zăpezile cad întotdeauna în același timp pe pămînt și pe inimile noastre, și în capetele noastre. Eu m-aș rîndi acum alături de Noica — scriu la Păltiniș —, deși odinioară am trecut și eu, iarna, pe două sănii de tinerețe, pe la Virful cu Dor, spre închinare la templul cel de sus, cu cele două Mume, care veghează peste pămîntul românesc, și sufletul meu se bucura. Unde te aii la un moment dat, în această binecuvîntată Țară, acolo e „cel mai frumos”, acolo e sorgintea lumii!

Fănuș Neagu, de va fi avînd și păcate — cine știe! — se va mîntui prin cuvintele care se fierb în sufletul său de mare poet și se aștern pe hîrtie ca niște flori de pomi de paradis, ca și acestea cu care își sîrșește cronică despre care vorbim, pretextată a fi sportivă: „Sînt fericit, vă anunț, că lumea e frumoasă”. Autorul lumii e fericit și El, cînd poate anunța că și oamenii sînt frumoși.

● Reluînd într-o formă nouă, mult lărgită, teza de doctorat în teologie intitulată „Scrieri patristice în Biserica Ortodoxă Română pînă în sec. XVII — Izvoare, traduceri, circulație” (1982), Dr. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei, publică un volum masiv intitulat: PRIMELE SCRIERI PATRISTICE ÎN LITERATURA NOASTRĂ. Sec. IV—XVI. (Craiova, 1984, 638 p.). Introducerea și un rezumat final în limbile engleză și franceză, pot da și străinilor o idee asupra temei.

● Editura Politică a tipărit, în 1984, o carte menită să încalzească și să bucore conștiința românească. E vorba de CONTINUITATEA DACO-ROMANILOR ÎN ISTORIOGRAFIA ROMÂNĂ ȘI STRAINA, 230 p. E o carte de argumente și de mărturii invincibile, culesse cu mîgălă și pricepere, din autori români și străini, din arheologie, numismatică, epigrafie, toponimie, etnografie, filologie, din gîndirea logică și din bunul simț. Toate de ordinea evidenței. Capitolul V se ocupă de „creștinarea daco-romanilor” (p. 137—145) dovedind originea apostolică a creștinismului românesc și constituind, și aceasta, un argument al continuității. Fiecare capitol e urmat de o largă și aleasă bibliografie, din care orice cercetător de bună credință își poate alcătui convingeri indubitabile. Cartea e semnată de doi istorici cunoscuți pentru competența și rigoarea studiilor lor: N. Stoicescu și I. Hurdubețiu.

● Îndrumătorul Bisericesc, misionar și patriotic (nr. 6 1985, 130 p.), al Mitropoliei Banatului, în afara celor obișnuite într-o asemenea publicație (calendar, șematisme etc.) conține studii axate mai ales pe probleme de cult și de tradiții locale. Datini și obiceiuri străvechi din Banat legate de sărbătorile de peste an, semnează Prof. Iova Firca, iar Pr. prof. dr. Petru Rezuș, identifică și interpretează interesante Elemente religioase în folclorul bănățean, culegeri proprii de versuri și ziceri, dezvăluind încă unul din multiplele sale dăruiri, pe lângă acelea de povestitor, romancier, poet și istoric literar, fără a trece sub tăcere pe acela de teolog întotdeauna bine informat și deschizător de orizonturi noi.

● În „Studii de Istorie a Banatului” (X, Timișoara, 1984, 295 p.), editate de Universitatea din Timișoara, Pr. Gheorghe Naghi scrie despre „Combaterea Legii învățămîntului — Apponyi (1907), în coloanele gazetei „Drapelul” (p. 142—152).

● După „Continuitatea Daco-Romanilor în istoriografia română și străină” (Buc., 1984) pe care a scris-o împreună cu N. Stoicescu, Dr. Ion Hurdubețiu semnează o premieră în limba română: ISTORIA SUEDEI (București, 1985, 380 p.), folosind „cele mai temeinice studii privind trecutul poporului și statului suedez” (Dumitru Almaș în Preiață, p. 6). La sfîrșit, Imnul național suedez: TU VECHE, TU LIBERĂ, e tradus în versuri libere de prof. Dr. Al. I. Ciurea. O bibliografie de 148 de titluri dă mărturie despre rigoarea informației.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Diac. prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnedactor: Diac. Ezechiel Oancea; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.